© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Тытунём хочуць заняцца культурысты (стар. 2)
Ганконг: праз 10 тыдняў тут будзе Кітай (стар. 7-8)

СВАБОДА

Год заснавання 1902
Выходзіць з 1990
Галоўны рэдактар Ігар Гермянчук
Заснавальнік і выдавец Павел Жук
Наклад 36.670
Адрас рэдакцыі:
220088, Мінск, вул.Іванаўская, 56
Тэл./факс 2 362 441

Аўторак, 22 красавіка 1997 | № 43 | Кошт свабодны

ЦЫТАТА

Расійская Дзяржаўная дума прыняла заяву аб неабходнасці паэтапнага дзяржаўнага ўз'яднання Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Беларусь. Цытуем вытрымку з дакумента на мове арыгінала: *«Государственная Дума Федерального Собрания Российской Федерации выражает решимость положить начало процессу реального государственного воссоединения Российской Федерации и Республики Беларусь и провозглашает цели и принципы создания российско-белорусской федерации (союза) как единого суверенного демократического правового государства с республиканской формой правления.*

Государственное воссоединение Российской Федерации и Республики Беларусь должно осуществиться в соответствии со следующими принципами:

единая территория при сохранении существующего национально-государственного устройства и административно-территориального деления каждого из объединяющихся государств;

единое гражданство и единая система защиты прав и свобод человека и гражданина;

единое экономическое пространство с единой финансово-бюджетной, налоговой и таможенной системой;

единые вооруженные силы, единая система обеспечения обороны и безопасности;

единая система федеральных органов государственной власти при сохранении права каждого из объединяющихся государств самостоятельно определять структуру своих государственных органов.»

Здаецца, і без каментарыяў усё ясна.

Новы вектар знешняй палітыкі

Карэя–В'етнам–Кітай

Беларускае кіраўніцтва, сапсаваўшы ўзаемаадносіны з заходнімі партнёрамі, спрабуе знайсці грошы на Далёкім Усходзе.

У нядзелю пачаўся афіцыйны візіт беларускай дэлегацыі на чале з А.Лукашэнкам у Рэспубліку Карэя. Разам з прэзідэнтам паляцелі старшыня «савета рэспублікі» Павел Шыпук і цэлая міністэрская кагорта — першы намеснік прэм'ер-міністра Пётр Пракаповіч, міністры замежных справаў, знешніх эканамічных сувязяў, прамысловасці, прадпрымальніцтва і інвестыцый, намеснік міністра абароны, старшыня праўлення Нацыянальнага банка, а таксама кіраўнікі буйнейшых вытворчых прадпрыемстваў і аб'яднанняў.

Беларускі бок разлічвае на адкрыццё Карэяй крэдытнай лініі для Беларусі і на прыцягненне высокіх тэхналогій і «ноў-хаў» у беларускае машынабудаванне, электронную прамысловасць, нафтахімію і іншыя галіны прамысловасці. Размова ідзе, у прыватнасці, аб арганізацыі сумеснай вытворчасці малатанажных і легкавых аўтамабіляў з удзелам фірмы *Daewoo* і ВА «БелАЗ»; стварэнні ў Беларусі сумеснага з *Hyundai* прадпрыемства па вытворчасці легкавых аўтамабіляў. На думку першага віцэ-прэм'ера Пятра Пракаповіча, у выпадку станоўчага вырашэння гэтых пытанняў Паўднёвая Карэя на працягу бліжэйшых 5-6 гадоў зможа выйсці на першае месца па аб'ёмах інвестыцый у беларускую эканоміку.

23 красавіка беларуская дэлегацыя адправіцца з афіцыйным візітам у В'етнам.

БелаПАН

Прыватны сектар працуе лепш

Недзяржаўны сектар беларускай прамысловасці працуе эфектыўней за дзяржаўны.

Як сведчыць статыстыка, у І квартале гэтага года прадпрыемствы дзяржаўнай формы ўласнасці павялічылі аб'ёмы вытворчасці прадукцыі на 8,8% у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года, недзяржаўнай — на 11,7%. Пры гэтым найбольш эфектыўна спрацавалі сумесныя прадпрыемствы з удзелам замежнага капіталу: прырост аб'ёмаў вытворчасці тут склаў 57,3%. Па інфармацыі міністэрства статыстыкі і аналізу, па стане на 1 красавіка ў краіне налічвалася 2.075 прамысловых прадпрыемстваў, 1.137 з іх — дзяржаўнай, 938 — недзяржаўнай формы ўласнасці. Колькасць занятых у прамысловасці на гэты перыяд склала 931 тысячу чалавек, 580 тысяч з іх працуюць на дзяржаўных, 351 тысяча — на недзяржаўных прадпрыемствах.

БелаПАН

Антановіч напісаў ліст ад імя Лукашэнкі

Антановіч сцвярджае, што яму «не давалі ад варот паварот».

«Ад імя прэзідэнта Рэспублікі Беларусь» міністр замежных справаў Іван Антановіч заявіў, што Лукашэнка *«хоча абмеркаваць з усімі дэпутатамі Вярхоўнага Савета пытанне аб удасканаленні Канстытуцыі 1994 г.»* Пра гэта гаворыцца ў лісце, які Антановіч перадаў старшыні Еўрапейскага Саюза.

Але цікавасць уяўляе не толькі сам ліст, а і гісторыя ягонага з'яўлення на свет. На мінулым тыдні ў публікацыі *«Антановіча трымаюць у прыёмнай»* мы пісалі аб спробах шэфа беларускага МЗС атрымаць аўдыенцыю ў міністра замежных справаў Нідэрландаў Ханса ван Мірла, які адначасова з'яўляецца старшынёю Савета міністраў Еўрасаюза. На брыфінгу ў мінулы чацвер Антановіч абверг паведамленне СВАБОДЫ, заявіўшы, што ён без праблем атрымаў сустрэчу са спадаром ван Міерла. *«Ніхто не даваў мне ад варот паварот, як пра тое піша СВАБОДА»*, — сказаў Антановіч журналістам.

Няўжо мы памыліліся? Нічога падобнага! Атрыманая намі па гарачых слядах інфармацыя адпавядала сапраўднасці. Гэта пацвярджае і прэс-рэліз, які рэдакцыя атрымала з пасольства Нідэрландаў у Варшаве.

«Міністр замежных справаў Беларусі Іван Антановіч, — гаворыцца ў дакуменце, — ***быў запрошаны 10 красавіка ў Нідэрланды, якія цяпер узначальваюць Еўрапейскі Саюз, каб перадаць афіцыйны ліст прэзідэнта Лукашэнкі. У гэтым лісце прэзідэнт Лукашэнка павінен быў выказаць сваю рэакцыю на выніковыя дакументы Місіі Еўрасаюза па вывучэнні фактаў у Беларусі і рэкамендацыі Савета міністраў ЕС ад 24 лютага 1997 года.***

Змест гэтага ліста быў нездавальняючы, каб абмяркоўваць яго з Антановічам на ўзроўні міністра. Таму Антановіч быў прыняты намеснікам сакратара міністэрства замежных справаў Нідэрландаў.

Пазней Антановіч ад імя прэзідэнта Лукашэнкі напісаў больш шырокую рэакцыю. У адказ на гэты новы ліст Антановічу далі магчымасць кароткай гутаркі з міністрам замежных справаў Нідэрландаў сп. Хансам ван Міерла. Сярод іншага было дамоўлена, што далейшыя кансультацыі будуць праводзіцца паміж беларускім урадам і дэпутатамі Вярхоўнага Савета 13-га склікання, гэта значыць канстытуцыйнага парламента. Еўрапейскі Саюз і іншыя зацікаўленыя арганізацыі закліканыя падтрымаць гэтыя кансультацыі. Яны таксама запрошаныя дапамагчы ў вывучэнні прававой сітуацыі ў Беларусі адносна погляду правоў чалавека і незалежнасці сродкаў масавай інфармацыі, а таксама выпрацаваць парады для паляпшэння становішча.

Сп. ван Міерла выказаў Антановічу ад імя ЕС сваю глыбокую заклапочанасць апошнімі падзеямі ў Беларусі. Узмацненне палітычных рэпрэсій у дачыненні да дэманстрантаў і прадстаўнікоў апазіцыі яўна разыходзіцца з заявамі Беларусі аб намеры істотна палепшыць сітуацыю з правамі чалавека і незалежнымі сродкамі масавай інфармацыі».

Сёння ў СВАБОДЗЕ на 3-й паласе побач з рэкамендацыямі Еўрасаюза мы публікуем напісаны Антановічам афіцыйны ліст *«ад імя прэзідэнта РБ»*, а таксама вытрымкі з ліста Лукашэнкі, змест якога ў ЕС палічылі *«нездавальняючым»* і нявартым абмеркавання.

Суд над Шарэцкім адкладзены

У мінулую пятніцу ў Цэнтральным райсудзе г.Мінска павінны былі судзіць Сямёна Шарэцкага за ўдзел у шэсці на Дзень Канстытуцыі.

Падтрымаць старшыню Вярхоўнага Савета ў суд прыйшлі яго калегі-дэпутаты С.Шушкевіч, В.Новікаў, А.Лябедзька і іншыя парламентарыі. Прысутнічалі таксама назіральнік ад місіі АБСЕ, якая ў гэтыя дні знаходзілася ў Мінску, і журналісты. Аднак судовы працэс, які быў прызначаны на 9 гадзінаў раніцы, так і не пачаўся. Сакратарка суда аб'явіла, што працэс пераносіцца на няпэўны тэрмін, бо суддзя А.Брагін, які павінен быў разглядаць справу, адсутнічае *«па сямейных абставінах»*. Шарэцкі спрабаваў адшукаць старшыню райсуда, але і той таямніча знік. Тады прама ў судовай зале была наладжана імправізаваная прэс-канферэнцыя старшыні ВС.

Шарэцкі заявіў, што ўлады баяцца адкрытага суда з удзелам міжнародных назіральнікаў і прэсы, таму яны вырашылі адкласці працэс, каб правесці яго без лішніх сведкаў.

Альгерд НЕВЯРОЎСКІ

На здымку: Сямён Шарэцкі, адвакат Гары Паганяйла і дэпутат Анатоль Лябедзька ў чаканні суддзі.

Яшчэ адна АЭС на мяжы з Беларуссю?

На Украіне ўзнікла ідэя пабудаваць у чарнобыльскай зоне новую атамную электрастанцыю

Ініцыятыўная група, у склад якой уваходзяць прадстаўнікі міністэрства па пытаннях надзвычайных сітуацый, органаў улады горада Славуціча і адміністрацыі Чарнобыльскай АЭС, рыхтуе прапановы ўраду Украіны аб будаўніцтве паблізу Чарнобыля новай атамнай электрастанцыі магутнасцю 1.000 мегават. Кіраўнік адміністрацыі зоны адчужэння ЧАЭС Аляксандр Грабянюк лічыць, што электрастанцыю неабходна будаваць *«на асаблівай тэрыторыі»*, у якую павінны ўвайсці горад энергетыкаў Славуціч, Палескі раён Кіеўскай вобласці і іншыя забруджаныя рэгіёны. Праца новай электрастанцыі дазволіць замест бюджэтных сродкаў накіраваць на фінансаванне работ у чарнобыльскай зоне сродкі ад продажу электраэнергіі, што будзе надзвычай важна пасля спынення ЧАЭС. Адпаведныя прапановы прадугледжваецца перадаць ураду Украіны на працягу бліжэйшых месяцаў.

Логіку ўкраінцаў зразумець можна: лепш не рызыкаваць чыстымі тэрыторыямі, а аддаць пад патэнцыяльна небяспечны праект забруджаныя землі. Аднак для нас гэта будзе азначаць яшчэ адзін ядзерны аб'ект побач з беларускай мяжой.

БелаПАН — УНІАН

Суботні рэзананс

З нагоды суботніка, які праводзіўся 19 красавіка, рэдакцыя СВАБОДЫ атрымала шмат тэлефонных званкоў ад чытачоў. Усе абураліся. Настаўнікі, медработнікі, выхавацелі дзіцячых садкоў і іншыя працаўнікі бюджэтнай сферы вельмі негатыўна ўспрынялі спушчанае «зверху» распараджэнне, каб усе ўстановы пералічылі аднадзённы заробак на адпаведны рахунак.

А.Н.

Народны фронт лідзіруе

У пачатку красавіка спецыялісты Незалежнага інстытута сацыяльна-эканамічных і палітычных даследаванняў прапанавалі экспертам у галіне сродкаў масавай інфармацыі вызначыць уплыў розных палітычных сілаў на развіццё грамадска-палітычнай сітуацыі ў Беларусі.

Ацэньваючы ролю Беларускага народнага фронту, 80% рэспандэнтаў адзначылі станоўчы ўплыў гэтай палітычнай сілы. Уплыў Аб'яднанай грамадзянскай партыі станоўча ацанілі 77% апытаных. 51% станоўчых водгукаў набрала таксама Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя «Народная Грамада».

У той жа час шэраг палітычных сілаў, на думку экспертаў, аказвае адмоўны ўплыў на развіццё грамадска-палітычнай сітуацыі. Так, негатыўныя ацэнкі большасць рэспандэнтаў выставіла Партыі ўсебеларускага адзінства і згоды (89%), прэзідэнту (73%), Славянскаму сабору «Белая Русь» (66%), Камуністычнай партыі Беларусі (59%) і Ліберальна-дэмакратычнай партыі (55%).

БелаПАН

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Цэнтр Гродна ўлады пакідаюць для сябе

Гродзенскі гарвыканкам не дазволіў ініцыятыўнай групе прадстаўнікоў шасці дэмакратычных арганізацый правесці 26 красавіка чарнобыльскае шэсце і мітынг у цэнтры горада.

Пры гэтым гарвыканкам, каб надаць законную сілу сваім дзеянням, прыняў адпаведнае рашэнне, якое распаўсюджваецца не толькі на «чарнобыльскія» акцыі апазіцыі, але і на ўсе наступныя. З рашэння вынікае, што толькі афіцыйныя ўлады могуць праводзіць масавыя мерапрыемствы на цэнтральных плошчах горада (Леніна і Савецкай) і навакольных вуліцах. Усіх астатніх заганяюць у глухі кут, у гэтак званы парк імя 40-годдзя камсамола. Цяпер толькі там могуць праводзіць свае мітынгі дэмакратычныя арганізацыі.

Адам ЗАНЕЎСКІ

Пратэставаць супраць фашызму ў Магілёве антызаконна

«Рассмотрев Ваше заявление о проведении антифашистского пикета, Могилевский горисполком сообщает, что Вам отказано...» — такую паперу атрымалі арганізатары антыфашысцкага пікета ў Магілёве — маладзёжнае згуртаванне «Патрыёты Бацькаўшчыны» і мясцовая філія БНФ.

Аднак пікет 21 красавіка адбыўся. Ён быў прымеркаваны да дзён нараджэння Адольфа Гітлера і Уладзіміра Леніна. Былі выстаўленыя плакаты з заклікамі супраць фашызму, цытатамі Лукашэнкавых усхваленняў Гітлера, фотаздымкамі канцлагераў і гета на тэрыторыі Беларусі, а таксама сучасныя фота са сцэнамі збіцця дэманстрантаў у Мінску. У пікеце бралі ўдзел да 200 чалавек.

Пільную ўвагу да пікета праявіў АМОН: аўтобус з байцамі ўвесь час дзяжурыў ля пікетчыкаў. Міліцыя, магчыма, і разагнала б іх, але, відаць, збянтэжыў чырвона-зялёны сцяг, які антыфашысты прадбачліва паставілі побач з пікетам.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

Першая сумесная акцыя – 26 красавіка

Пры радзе Гомельскай гарадской арганізацыі БНФ днямі ўтвораны абласны каардынацыйны камітэт.

Ён будзе займацца арганізацыяй і ўзгадненнем сумесных дзеянняў структур Беларускага народнага фронту на Гомельшчыне. Першая сумесная акцыя мае адбыцца ў Гомелі 26 красавіка. У гэты дзень гомельскія дэмакратычныя арганізацыі плануюць правесці традыцыйнае шэсце-мітынг з нагоды 11-й гадавіны Чарнобыля.

У.В.

Збор подпісаў супраць «атамнай смерці»

У Магілёве пачалі збіраць подпісы супраць будаўніцтва ў Беларусі атамнай электрастанцыі.

Акцыю наладзіў мясцовы грамадзянскі камітэт «Дзецi Чарнобыля». Быў выстаўлены пікет, дзе стаяў чалавек у пацівагазе і белым балахоне. Як заявіла кіраўнік камітэта Наталля Рослава, *«акцыя накіраваная не супраць атама ўвогуле. Будаўніцтва атамнай станцыі у Беларусі пакуль выглядае кашчунна. Яшчэ нават не лакалізаваныя наступствы аварыі на Чарнобыльскай АЭС, якая забрудзіла трэць тэрыторыі краіны. Ва ўмовах эканамічнага крызісу няма гарантыі, што новая АЭС будзе надзейнай».*

Збор подпісаў ішоў паспяхова. Супраць АЭС выказваліся і маладыя, і старыя. Высветлілася, дарэчы, што вялікая колькасць людзей нават не ведала пра саму ідэю будаўніцтва беларускай АЭС. Сабрана ўжо каля 300 подпісаў.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

КАДРЫ

Вербніца

«Вертыкаль» думае пра прэміі

Магілёўскі аблвыканкам аднавіў міжраённае спаборніцтва за «пераходны чырвоны сцяг».

Сцяг будзе ўручацца *«за высокія паказчыкі ў эканамічным і сацыяльна-культурным развіцці».*

Паведамляецца таксама, што пераможца атрымае, акрамя сцяга, і грашовую прэмію ў 1.200 «мінімалак». Цікава, каму ж канкрэтна павінны трапіць грошы? Калі працоўным раёна, то на ўсіх не хопіць. А калі раённаму кіраўніцтву, дык будзе занадта.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

І ў правінцыі вучаць камерцыі

Магілёўскі фінансава-эканамічны інстытут, першым сярод прыватных ВНУ беларускай правінцыі, атрымаў акрэдытацыю і сертыфікат на права выдачы дыпломаў дзяржаўнага ўзору сваім выпускнікам.

Інстытут быў створаны ў 1993 годзе. У першым наборы вучылася толькі 82 студэнты, а навучальны працэс праходзіў у некалькіх арандаваных пакоях інстытута павышэння кваліфікацыі настаўнікаў. Сёння ВНУ мае асобны будынак, аднаўлены за ўласныя грошы. У ім вучыцца ў 4 разы больш студэнтаў, ім выкладаюць 6 прафесараў, 2 дактары навук і 16 кандыдатаў. Натуральна, навучанне ў інстытуце платнае, але колькасць жадаючых трапіць у недзяржаўную *alma mater* расце год ад году.

Іван ЗАСАДА

Мясакамбінат на галодным пайку

На Бабруйскім мясакамбінаце прастойвае сучаснае імпартнае абсталяванне, змантаванае польскай фірмай *Pek-Mont*.

Дарагія, але высокаэфектыўныя, гэтыя машыны маглі б забяспечыць стабільны прыбытку камбінату. Аднак прадпрыемства працуе толькі на 1/5 магутнасці. Калгасы і саўгасы рэзка знізілі вытворчасць мяса, і спецыялістам камбіната даводзіцца ездзіць па ўсёй краіне ў пошуках сыравіны.

Іван ЗАСАДА

Главный нефтяник – Иван Бамбиза

На прошлой неделе А.Лукашенко принял решение, которое явно может повлиять на судьбу нефтяной отрасли Беларуси.

17 апреля у президента прошло совещание с участием руководителей нефтяной отрасли, после чего было принято решение объединить концерны «Белнефтепродукт» и «Белнефтехимпром» в единую структуру — «Белнефтехим». Соответственно со своего поста был уволен глава «Белнефтехимпрома» Анатолий Мордашов, а на место руководителя новой структуры назначен Иван Бамбиза, бывший министр по делам СНГ.

Иван Бамбиза известен как человек, полностью подконтрольный президенту, и нынешнее его назначение говорит о том, что Лукашенко практически будет иметь абсолютный контроль над нефтяным комплексом. Однако момент, выбранный для реорганизации, дает возможность говорить о том, что идея создания национальной нефтяной компании похоронена и сейчас идет лишь торг с Россией по продаже белорусского нефтяного комплекса.

А.С.

Мясо не уйдет, «Рама» не пройдет?

Пытаясь предупредить возможное возникновение дефицита продовольствия в магазинах, Министерство сельского хозяйства и продовольствия запретило экспорт мяса за пределы республики.

Согласно документу, этот запрет будет временным. Однако срок заканчивается лишь 1 октября, то есть опять подтверждается поговорка, что нет ничего более постоянного, чем «временные трудности». Однако стремительный рост курса доллара делает вывоз продовольствия в Россию все более выгодным, и логично ожидать роста нелегального экспорта.

В то же время белорусским аграриям достается от ценовой конкуренции со стороны импортных продуктов. Изобилие относительно дешевых заграничных продуктов вынудило ввести еще один запрет — на импорт масла и маргарина, в том числе и популярной среди покупателей «Рамы». В результате мы будем иметь новый вид мелкого бизнеса — продажи дешевого контрабандного маргарина, благо особых проблем с его ввозом через прозрачную белорусско-российскую границу не возникнет.

Ян ГАЛЕВИЧ

Табаком хотят заняться культуристы

Решение о реконструкции Гродненской табачной фабрики государственные органы страны пытаются принять еще с 1992 года. Основной проблемой является поиск подходящего инвестора.

Сильнее всего лоббируется создание СП с компанией *Reynolds Tobacco*, однако Александр Лукашенко до сих пор не принял соответствующего решения. И вот министр приватизации и инвестиций Александр Сазонов выступил со своим предложением. Министерством были проведены переговоры с белорусско-болгарским СП «Балгобел», в ходе которых болгарские инвесторы выразили желание профинансировать реконструкцию Гродненской фабрики в кратчайшие сроки.

Само СП «Балгобел» в этой истории выглядит весьма интересно. Оно официально появилось в Беларуси всего неделю назад, и его учредителями с одной стороны является Белорусская ассоциация любителей культуризма, с другой — компания «Вилласар Ассошиэйтед», зарегистрированная на Вирджинских островах.

Б.П.

Калі вы маеце электронную пошту, то свежы нумар СВАБОДЫ вы можаце чытаць напярэдадні выхаду газеты ў свет.
Кошт электроннай падпіскі ў межах Беларусі — 7 USD у месяц.
Даведкі па тэл. 236-89-40

ДАГЕРОТИП

Почем свобода слова, господа?

Семен БУКЧИН

Аргументы насчет «продажных перьев» всегда были одними из самых сильных и распространенных в советской идеологии. Когда не хватало других доводов, в ход шли эти самые мерзкие «перья». Давно купленные и прикормленные властью пропагандисты своим моральным аршином пытались измерить других...

В последнее время старая традиция сильно оживилась на страницах «Советской Белоруссии». Неистовое обличение московских телеканалов с их «двойными стандартами» сменилось (видимо, до новых массовых избиений граждан на улицах Минска) довольно-таки подзабытыми ленинско-большевистскими выпадами в адрес российской «так называемой свободной прессы» и ее «истинных владельцев» — «денежных мешков». Собственно, газета и не скрывает своих идеологических корней в этом вопросе. Некто С.Белкин в статье под заголовком «Независимость некоторых газет зависит от толщины кошелька их истинных хозяев», вполне отвечающим эпохе прихода Ленина к власти и закрытия небольшевистских газет, с обезоруживающей откровенностью признается: *«Раньше мы думали, что такая ситуация возможна в мире западного чистогана с их сульцбергерами и иными монополистами печатного слова. Оказывается, что и в России сегодня правит бал кошелек»* (СБ, 21 марта).

Бедный г-н Белкин! Если он так разочарован в московских газетах, то, надо полагать, его шеф просто в трансе от того, что «мир западного чистогана с их сульцбергерами» пришел в прессу столицы дружественного, уже почти «союзного» государства». А вдруг эта «зараза» перекинется на Беларусь и будет главный редактор «СБ», сегодня такой свободный от этого «чистогана», ходить под каким-нибудь Сульцбергером? Ужаснее ситуации не придумать!

«Советская Белоруссия», оправдывая свое название и предназначение, продолжает, словно ничего и не произошло за эти годы, работать на самые темные и невежественные головы и инстинкты. Главный редактор, как известно, человек неглупый, и ему, конечно, в глубине души стыдно за такие примитивные материалы, как статейка г-на Белкина. Но тут уж ничего не попишешь — служба есть служба...

Что же касается сути скандалов с акциями «Комсомольской правды» (Борьба «Онэксимбанка» и «Газпрома») и «Известий» (давление на редакцию со стороны «ЛУКойла»), то это ситуации достаточно закономерные в условиях становления российского капитала, распределения сфер его влияния и, прежде всего, его «первоначальной» дикости, нецивилизованности.

Все газеты мира издаются на чьи-то деньги. И даже прибыльные издания не могут существовать за счет подписки и розницы. Они должны работать с капиталом, их акции должны быть представлены на рынке так же, как и акции других предприятий. Это абсолютно нормальный процесс. И успех выдающихся западных медиа связан не с тем, что какой-то владелец газеты диктует журналисту, что ему писать, а с высочайшей профессиональной постановкой дела. Именно поэтому так авторитетна в мире сегодня не «Советская Белоруссия», а созданная Сульцбергером *New York Times*.

Разумеется, издатель может и давить на журналиста в каких-то своих интересах. Но у западного журналиста всегда есть возможность уйти от «преступившего грань» владельца газеты или телеканала к другому, более цивилизованному. Есть выбор. Есть конкуренция, связанная прежде всего не с тем, какой издатель окажется жестче, а какое издание привлечет больше читателей. Поэтому нормальный владелец, издатель ставят там, как правило, на талант, на культуру, на профессионализм. А это все неразрывно связано с необходимостью блюсти реноме своего издания. При этом следует учитывать, что подлинная власть так называемого газетного или телевизионного магната достаточно относительна, поскольку в ведущих мировых изданиях и телекомпаниях решающее слово принадлежит советам директоров, в которых интересы журналистов представлены достаточно авторитетно, не говоря уже о том, что они защищены профсоюзами и общественным мнением. Поэтому, повторяю, выбор у западного журналиста, работающего «в мире чистогана», есть...

А вот куда уйдут г-н Белкин и его шеф? Из «Советской Белоруссии» в «Белорусскую ниву»? Так это ведь не выбор, а служение (да еще какое, на цыпочках и с умильно поднятыми передними лапами) прежнему хозяину.

Г-н Белкин сладострастно перечисляет:

«Газета «Сегодня» — банковская группа «Мост».

«Независимая газета» — небезызвестный Борис Березовский».

И саркастически вопрошает: *«А где же «свобода печати», ау?»*

Предлагаю г-ну Белкину другой перечень:

«Советская Белоруссия» — Лукашенко.

«Звязда» — Лукашенко.

«Знамя юности» — Лукашенко.

«Белорусская нива» — Лукашенко.

«Чырвоная змена» — Лукашенко.

Белорусское телевидение — Лукашенко.

Белорусское радио — Лукашенко.

Можно продолжить...

(Продолжение на стр. 3)

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Рэкамендацыі Еўрапейскага Саюза

Еўрапейскі Саюз лічыць, што Канстытуцыя 1994 года застаецца адзіным легітымным вышэйшым юрыдычным дакументам Рэспублікі Беларусь, а парламент, абраны паводле гэтай Канстытуцыі, застаецца легітымным заканадаўчым органам.

Еўрапейскі Саюз не хоча ізаляваць Беларусь і выказвае сваю адданасць працэсу, у выніку якога Беларусь у будучыні можа адыгрываць значную ролю ў еўрапейскіх структурах. Аднак ЕС заяўляе, што ключ да гэтага працэсу знаходзіцца ў Беларусі. Еўрапейскі Саюз падкрэслівае, што павага да правоў чалавека — найважнейшы фактар, які будзе вызначаць агульны падыход ЕС у яго адносінах з Беларуссю.

Справаздача аналітычнай місіі адзначыла шэраг сур'ёзных недахопаў у канстытуцыйным і палітычным працэсах на Беларусі. На падставе рэкамендацый справаздачы аналітычнай місіі Еўрапейскі Саюз накіроўвае беларускім уладам наступныя рэкамендацыі:

Беларускія ўлады павінны гарантаваць, што:

а) будуць ажыццёўлены адпаведныя меры для захавання прынцыпу падзелу ўлады;

б) будзе наладжаны дыялог паміж прэзідэнцкай адміністрацыяй і прадстаўнікамі Вярхоўнага Савета дзеля дасягнення нацыянальнай згоды ў справе выпраўлення памылак і зацвярджэння новых канстытуцыйных асноваў дзяржавы адпаведна абраным сапраўды дэмакратычным парламентам;

в) сродкі масавай інфармацыі будуць карыстацца рэальнай свабодай, а дзяржаўныя радыё і тэлебачанне прадстаўляць свой эфір на роўных усім партыям.

Еўрапейскі Саюз заклікае Беларусь зрабіць свае прапановы ў справе ажыццяўлення гэтых мераў, што будзе садзейнічаць адбудове ўзаемаразумення паміж Беларуссю і ЕС.

Калі з боку Беларусі не будуць назірацца пераканаўчыя высілкі ў справе правядзення неабходных эканамічных і дэмакратычных рэформаў, то:

а) дзяржавы — члены ЕС не падтрымаюць кандыдатуру Беларусі ў члены Савета Еўропы;

б) Еўрапейскі Саюз устрымаецца ад заключэння з Беларуссю любых часовых пагадненняў, а таксама дагавораў аб партнёрстве і супрацоўніцтве;

в) двухбаковыя міністэрскія кантакты з Беларуссю будуць мець выбарачны характар;

г) усе праграмы тэхнічнай дапамогі Беларусі з боку Саюза ці яго асобных членаў будуць перагледжаныя і будуць выконвацца толькі тады, калі яны непасрэдна садзейнічаюць працэсу рэформаў.

Еўрапейскі Саюз выкарыстае свой уплыў на міжнародныя фінансавыя інстытуты, каб тыя індывідуальна падыходзілі да новых крэдытных праектаў у Беларусі, строга ўлічваючы іх эканамічную вартасць.

Еўрапейскі Саюз гатовы прапанаваць Беларусі парады і кансультацыі, а таксама весці ўсеабдымны дыялог з беларускімі ўладамі і прадстаўнікамі апазіцыі, каб дапамагчы пачаць эканамічныя і палітычныя рэформы. У сувязі з гэтым Еўрапейскі Саюз са згоды АБСЕ і Савета Еўропы прапануе Беларусі экспертаў, якія змогуць дапамагчы ёй у падрыхтоўцы новага канстытуцыйнага і эканамічнага заканадаўства, а таксама кансультацыямі ў пытаннях свабоды сродкаў масавай інфармацыі.

Еўрапейскі Саюз гатовы да працягу дыялогу з прадстаўнікамі ўсіх палітычных сілаў Беларусі дзеля ажыццяўлення адной галоўнай мэты — ацэнкі ажыццяўлення рэформаў, рэкамендаваных аналітычнай місіяй.

Перш за ўсё місія ЕС у Мінску, умоцненая экспертамі прэзідыума ЕС, будзе сачыць за працэсам рэфармавання. Гэта будуць рэгулярныя сустрэчы з беларускімі палітыкамі, у тым ліку і на самым высокім узроўні, а таксама з прадстаўнікамі ўстановаў і сродкаў масавай інфармацыі. ЕС разлічвае на поўнае супрацоўніцтва беларускіх уладаў у гэтым працэсе.

Савет Еўрасаюза будзе перыядычна даваць агульную ацэнку гэтаму працэсу на аснове інфармацыі, атрыманай ад вышэйзгаданых місій, а таксама ад АБСЕ і Савета Еўропы.

Савет Еўрасаюза на падставе ініцыятываў АБСЕ альбо Савета Еўропы ў далейшым абмяркуе пытанне, ці падключаць дадатковыя механізмы для пашырэння дыялогу і палітычных зменаў у Беларусі.

24 лютага 1997 г.

(Дакумент друкуецца цалкам — за выключэннем прэамбулы.)

Афіцыйны адказ Беларусі на рэкамендацыі Еўрасаюза

«Ад імя прэзідэнта РБ...»

Сп. Хансу ван Міерла, намесніку прэм'ер-міністра, міністру замежных справаў Каралеўства Нідэрланды, Старшыні Савета Еўрапейскага Саюза

Ад імя прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Лукашэнкі я б хацеў заявіць, што ў Рэспубліцы Беларусь з вялікай увагай паставіліся да выніковых дакументаў, што былі прадстаўлены Місіяй ЕС па вывучэнні фактаў, і зноў пацвердзіць нашую гатоўнасць весці самы інтэнсіўны і канструктыўны дыялог на ўсіх узроўнях з Еўрасаюзам і з іншымі еўрапейскімі дэмакратычнымі арганізацыямі з мэтай усталявання стабільных адносінаў з ЕС, якія б задавальнялі інтарэсы абодвух бакоў, а таксама садзейнічалі б прагрэсу, стабільнасці і бяспецы ў Еўропе.

Гэты дыялог павінен быць адкрытым, шчырым, павінен базіравацца на трывалай аснове рэальнасцяў сённяшняга цяжкага пераходнага перыяду ў РБ і ва ўсім рэгіёне. Гэты дыялог можа і павінен уключаць у сабе падтрымку ў правядзенні дэмакратычных рэформаў і, у прыватнасці, дапамогу ў правядзенні эфектыўных рынкавых рэформаў. Усведамляючы, што гэты дыялог можа быць нялёгкім і працяглым, мы гатовыя да яго з мэтай дасягнення зрухаў па ўсіх названых накірунках.

Беларусь падкрэслівае сваю прыхільнасць да пабудовы не проста дэмакратычнай, але і сапраўды незалежнай і суверэннай дзяржавы. Рэспубліка Беларусь разглядае рэкамендацыі Савета міністраў ЕС як сістэму паслядоўных крокаў, што вядуць да такой доўгатэрміновай перспектывы, якая дазволіла б Беларусі стаць паўнапраўным членам сям'і еўрапейскіх народаў і адыгрываць заўважную ролю ў структурах бяспекі і эканамічных структурах новай Еўропы.

У межах гэтых рэкамендацый Беларусь гатовая на дадзеным этапе да рэалізацыі шэрагу лагічных і канструктыўных прапановаў, з якіх мог бы пачацца гэты працэс.

Па-першае, прэзідэнт і ўрад хочуць абмеркаваць з усімі дэпутатамі Вярхоўнага Савета 13-га склікання пытанне аб удасканаленні Канстытуцыі 1994 г. з мэтай усталявання больш поўнага балансу паміж функцыямі і абавязкамі трох галінаў улады — заканадаўчай, выканаўчай і судовай. Будзе вітацца дапамога ЕС і адпаведных міжнародных арганізацыяў.

Па-другое, будуць вітацца дыскусіі з прадстаўнікамі ЕС і адпаведных міжнародных арганізацыяў з мэтай усталявання незалежнага кантролю за функцыянаваннем існуючага заканадаўства па абароне правоў чалавека і незалежнай ролі СМІ, а таксама ўнясення магчымых зменаў у гэтае заканадаўства.

Па-трэцяе, Беларусь цяпер стаіць перад адказным выбарам свайго доўгатэрміновай палітыкі бяспекі. У сувязі з гэтым уважліва разглядаецца праблема нашай бяспекі як неад'емнай часткі ўсёй еўрапейскай сістэмы, якая сёння знаходзіцца ў стадыі актыўнага будаўніцтва. Нашыя намеры заключаюцца ў наданні новага імпульсу нашаму дыялогу з *NATO* і Расіяй, які б зрабіў магчымай распрацоўку ўзаемапрымальнага механізма нашай бяспекі, пры адсутнасці якога наўрад ці могуць здзейсніцца актыўныя дэмакратычныя рэформы.

Неабходнае супрацоўніцтва экспертаў РБ і ЕС у прымальных формах на рабочым узроўні адпавядала б інтарэсам практычнай рэалізацыі рэкамендацый, прапанаваных ЕС, у тых напрамках, як раздзяленне уладаў, правядзенне палітычнага дыялогу з мэтай усталявання нацыянальнага кансэнсусу ў адносінах далейшага развіцця дэмакратычнага і адкрытага грамадства ў Рэспубліцы Беларусь, свабоды СМІ, забеспячэнне правоў чалавека ў адпаведнасці з прызнанымі міжнароднымі нормамі. Важным напрамкам дыялогу экспертаў павінны стаць пытанні садзейнічання заканадаўчым і практычным намаганням па правядзенні эканамічнай рэформы ў Беларусі.

Выказваючы сваю падзяку ЕС за гатоўнасць садзейнічаць рэалізацыі дэмакратычных пераўтварэнняў і эканамічных рэформаў, Беларусь хацела б адзначыць важнасць узаемных крокаў насустрач у межах маючага пачацца дыялогу. Нішто б не садзейнічала так нашаму прагрэсу на вышэйпамянёных напрамках, як рэальнае супрацоўніцтва з ЕС і яго членамі ў такіх сферах, як аднаўленне працэсу ратыфікацыі Пагаднення аб партнёрстве і супрацоўніцтве паміж ЕС і РБ, працяг працэдуры ўвядзення ў дзеянне прамежкавага Пагаднення аб гандлі і звязаных з гэтым пытанняў, далейшае развіццё ўзаемавыгадных палітычных, эканамічных і гандлёвых стасункаў паміж Беларуссю і ЕС, уключаючы рэалізацыю праграмаў тэхнічнага садзейнічання, што забяспечвалі б падтрымку Беларусі ў працэсе ўступлення ў Савет Еўропы. Адсутнасць прагрэсу на гэтых накірунках значна ўскладніла б эканамічную сітуацыю ў Беларусі і, як вынік, тэмпы эканамічных і дэмакратычных рэформаў.

Ясна, што ў рэалізацыі вышэйпамянёных крокаў мы разлічваем на дапамогу і актыўную падтрымку ЕС, і мы запрашаем еўрапейскія дэмакратычныя арганізацыі прыняць актыўны ўдзел у развіцці новай дэмакратычнай Беларусі.

У духу добрай волі Беларусь зацікаўленая і гатовая прыняць асабістага прадстаўніка Старшыні АБСЕ і іншых прадстаўнікоў еўрапейскіх арганізацый.

Мы спадзяёмся на пачатак важнага і канструктыўнага дыялогу, прапанаванага Саветам міністраў ЕС па выніках місіі ў Беларусь.

Іван АНТАНОВІЧ,
міністр замежных справаў Рэспублікі Беларусь
Гаага, 10 красавіка 1997 г.

Лукашэнка хацеў пусціць пыл у вочы

У лісце, які міністр замежных справаў Нідэрландаў, старшыня Савета ЕС сп.Ханс ван Міерла палічыў няварты абмеркавання, Лукашэнка піша:

«Неабходна падкрэсліць, што Беларусь свята прытрымліваецца ідэй дэмакратычных пераўтварэнняў, рэформы ў эканоміцы і павагі да правоў і свабод чалавека». З улацівым яму размахам душы Лукашэнка абяцае, што ў працы над *«удасканаленнем заканадаўчай улады і Канстытуцыі 1994 года будзе ўжыты ўвесь магчымы інтэлектуальны і палітычны патэнцыял нашага грамадства»*, пры гэтым будуць праведзеныя кансультацыі *«з рознымі партыямі і асобамі, якія маюць адрозныя палітычныя погляды, у тым ліку дэпутатамі Вярхоўнага Савета 13-га склікання»*.

«Рэспубліка Беларусь вызначылася з усталяваннем і развіццём дэмакратычных інстытутаў», — сцвярджае Лукашэнка і ў якасці доказу паведамляе, што інфармацыя аб захаванні правоў чалавека *«рэгулярна перадаецца ў розныя міжнародныя структуры»*, а беларускі ўрад *«распрацоўвае ўдасканаленыя механізмы абароны правоў і свабод чалавека, свабоды СМІ і павагі да міжнародна прынятых нормаў журналісцкай дзейнасці»*.

Акрамя таго, Лукашэнка пападраджвае, што *«Беларусь плануе выйсці да еўрапейскіх структураў з некалькімі новымі ініцыятывамі, у тым ліку прыступіць да канструктыўнага дыялогу з NATO»*. Пры гэтым *«Беларусь будзе прадпрымаць далейшыя крокі ў вышэйпамянёных накірунках з мэтай умацнення дзяржаўнага суверэнітэту, паспяховага ўдасканалення дэмакратычных і эканамічных рэформаў і актыўнага ўдзелу ў еўрапейскай інтэграцыі»*. А каб Еўропа не спалохалася такой надзвычайнай актыўнасці Беларусі, Лукашэнка супакойвае: *«Мы гатовыя да больш дэталёвых і аб'ектыўных перамоваў па ўсім спектры пытанняў, узнятых Саветам міністраў ЕС»*.

Такім чынам, Лукашэнка фактычна «падставіў» Антановіча на высокай палітычнай сцэне Еўропы. Шэфу МЗС давялося весці ў Нідэрланды тэкст, які ніяк нельга назваць палітычным дакументам. Лукашэнка зноў здолеў, што ён пуп зямлі і што Еўропа сцішылася ў трапяткім чаканні, калі ж Беларусь пажадае *«пачаць канструктыўны дыялог з NATO»*.

У выніку Лукашэнкаў ліст праігнаравалі, а Антановічу давялося ратаваць сітуацыю і на хаду сачыняць «ад імя прэзідэнта» новую паперу.

(Цытаты даюцца ў перакладзе з англійскай мовы.)

Почем свобода слова, господа?

(Начало на стр. 2)

В Москве хоть Гусинский с Березовским, «Онэксимбанк» с «Газпромом» борются на газетно-телевизионном рынке. У нас — один владелец приватизировал государство и вместе с ним всю государственную прессу и все типографии. И, как говорится, нет проблем... Ситуация, при которой «Приорбанк» сражался бы за контрольный пакет акций «Советской Белоруссии» с банком «Поиск», сегодня должна выглядеть не только фантастической, но попросту инфарктной для большинства сотрудников и этого и других приватизированных правителем страны изданий. Потому что новый владелец выгонит бездарей и приспособленцев и будет делать трехсоттысячный тираж не на безрыбье и в обстановке особого благоприятствования, созданной владельцем страны, а в условиях острой конкурентной борьбы, как это и должно быть.

Кампания по разоблачению независимости либеральной московской прессы, развернутая «Советской Белоруссией», имеет очевидную подоплеку, которая, впрочем, и не скрывается. Сотрудник газеты Василий Сергеенко обозначил ее в названии своей статьи более чем прозрачно — *«Из жизни «независимой» прессы: «Известия» пытаются спрыгнуть с коленок «ЛУКойла» и продолжают сочинять небылицы о Беларуси»* (18 апреля).

Здесь и зарыта собака «совбельского» критицизма и принципиальности. Не публиковали бы «Известия» острых критических статей о лукашенковском режиме, глядишь, и «Советская Белоруссия» не раздувала бы свое обличительное кадило. К чему ссориться, ежели завтра жить и работать в одной стране? Но объединительный процесс застопорился. Союзные перспективы несколько померкли. И тогда «верному Руслану» скомандовали «Фас!»

Что же до независимости «Известий» и давления на это издание переплевшегося с властью и торжествующего в своей хамской силе и самоуверенности капитала, то я искренне желаю шефу «СБ» дожить до того времени, когда он сможет напечатать в своей газете слова, похожие на те, с которыми на днях обратились к общественности замечательные российские интеллигенты — писатели, актеры, музыканты, ученые: *«...в России начинают задыхаться свободная мысль и творчество. В России исчезает независимая пресса... «Известия» пытаются поставить на колени... Это — не демократия. Это — не рынок. Это — новый тоталитаризм»*.

Только время придется переменить с настоящего на прошедшее: «В Беларуси задушены свободная мысль и творчество. В Беларуси исчезла независимая пресса...»

Не случайно, видимо, одна их последних публикаций в «СБ» называется «В российских СМИ тоже выживает послушный?» (16 апреля). Характерно это *«тоже»*. То ли попытка самооправдаться... То ли запоздалое признание: «Мы ничего не можем, господа... Нас *тоже* купили...»

Напрасная попытка пристроиться «в ряд». Штука в том, что *вас* и покупать не надо было. Хрюкая и толкаясь, вы сами изо всех сил пробивались к корыту...

БЕЛАРУСКІ ФОНД СОРАСА

праграма

«ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ»

сумесна з шэрагам рэспубліканскіх маладзёжных арганізацый праводзіць міжнародную канферэнцыю

«МАЛАДЗЁЖНЫЯ НЯЎРАДАВЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ І ПРАБЛЕМЫ ГРАМАДЗЯНСКАЙ СУПОЛЬНАСЦІ»

У канферэнцыі возьмуць удзел прадстаўнікі рэспубліканскіх, рэгіянальных і гарадскіх маладзёжных арганізацый Беларусі; удзельнікі працоўнай групы Асамблеі няўрадавых арганізацый; выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў і вучоныя Акадэміі навук Беларусі.

На канферэнцыі будуць абмеркаваны такія праблемы, як асаблівасці маладзёжнага руху ў Рэспубліцы Беларусь, каардынацыя дзейнасці маладзёжных няўрадавых арганізацый і пытанні іх інфармацыйнага забеспячэння.

Канферэнцыя адбудзецца

4 мая 1997 года а 10-й гадзіне

у Міжнародным адукацыйным цэнтры (пр. «Праўды», 11)

© Гальфстрым-97

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Сергей ДУБАВЕЦ

ОН НАС ВСЕХ

«Но, как он их всех положил на лопатки!» — говорит мне приятель о Лукашенко. И радуется при этом чисто по-болельщицки. Я соглашаюсь: да, положил. Не честно, правда, не по-спортивному. А главное — что дальше? Ничего же не понравилось за эти почти три года в нашей жизни. Вот и выходит, что он не только их, политиков, положил, а и нас, всех, народ — положил. Вот мы и лежим. Думаем...

Пять правил классической демагогии

Переспорить демагога так же трудно, как убить дракона. А если демагог у власти, которую демагогией же и завоевал, то переспорить его невозможно. По крайней мере, Лукашенко у нас еще никто не переспорил. В его лице Беларусь едва ли не впервые столкнулась с классической демагогией, тем, чего не было у прежней коммунистической начальственной братии. Не было у них такого коварства и ударов ниже пояса. Хотя там, конечно, действовали другие законы. Там били сразу в зубы.

Возможно, классическая демагогия — это еще один «подарок» белорусскому народу ко времени его становления. Необходимая фаза развития. Так же как у ребенка абсолютно необходимая фаза — ходить в штанишки.

Вообще демагог — это вождь народа. По крайней мере, так это понимали древние греки. И суть явления не изменилась до наших дней. Только само слово «демагогия» понимается сейчас по-другому. Практическая политика дискредитировала многие слова. Сегодняшняя энциклопедическая дефиниция говорит, что демагогия — это обман преднамеренным извращением фактов, лживыми обещаниями, лестью, лицемерное подлаживание под вкусы малосознательной части масс для достижения политических целей. Критерий нравственности произнесенного слова слишком расплывчист и нефиксирован. Поэтому демагогия живучая, может быть даже вечная.

С ними невозможно спорить. Они говорят: «Так хочет народ». Оппоненты в ответ: «Референдум был фальсифицирован». Они: «Да перестаньте, кто доказал?..» Вы им: «А почему тогда Запад не признает?» Ответ: «Ну, вот вы опять — Запад, Запад...» Что здесь скажешь?

Вы вслушиваетесь в аргументы, в том числе и те, которые против вас. Вы готовы изменить точку зрения, если их аргументы будут сильнее. Сегодня так часто цитируют слова о том, что я, мол, с вами не согласен, но готов умереть, лишь бы вы высказались... И в этом ваша ошибка. Потому что они твердо усвоили, что никакая истина не рождается в спорах. Их задача — сказать свое, нравится оно вам или не нравится. Они — сегодняшнее белорусское начальство — говорят не для того, чтобы их услышали, а только для того, чтобы забить гвоздь.

Это и есть классическая демагогия. Буря и натиск. Какие могут быть аргументы? Мы обречены жить вместе с Россией, что вам здесь еще неясно? Действительно, что здесь ответишь? Что мы не обречены?.. Ну-ну. Сколько вам понадобится слов и времени, чтобы это доказать?..

Журналист российского НТВ ведет передачу «Герой дня» — с депутатом госдумы Тихоновым. Журналист хочет логики, игры аргументов. Тихонов хочет заявить свою точку зрения — вбить гвоздь. Разговор о белорусско-российском союзе. «Они, — говорит журналист о белорусском начальстве, — запретили передачу информации за рубеж, в частности, нашим корреспондентам НТВ!» Тихонов отвечает: «Э-э, Саша или Петя (или как там этого журналиста), вы ведь знаете, что опытный телеоператор из двухсот демонстрантов может сделать две тысячи». Что тут ответишь? Что телеоператор может сделать и наоборот? А о чем разговор?..

— Да они же били людей! — говорит журналист, путаясь в своих фактах. — Я сам видел в кадре разбитое лицо милиционера.

— Правильно, — хватает подачу Тихонов, — так кто кого бил?

— Но режим Лукашенко посадил за решетку вице-спикера Геннадия Карпенко! — достает журналист последний козырь.

— А как вы думали? — отвечает Тихонов. — За разбитое лицо милиционера надо нести ответственность. И суд должен разобраться, Карпенко разбил ему лицо или не Карпенко.

Журналист, хотевший устроить искрометное шоу и точными аргументами разбить белорусско-российский союз с блеском драйзеровского адвоката, — окончательно загнан в угол. Его слова отлетают от мраморной улыбки визави, словно теннисные мячики. «Ладно, — говорит журналист, надеясь уже не на победу, а на сочувствие, — если честно, вы действительно считаете, что в Беларуси демократический режим и нам надо с ними объединяться?»

— Да, — отвечает депутат. — В Беларуси демократический режим, более стабильный, чем у нас в России. А за объединение с Россией уже высказался белорусский народ. На референдуме.

Круг замкнулся...

Понятно, кто победил, точнее, чей метод оказался более железобетонным. У депутата была задача сказать — как выстрелить, а у журналиста — доказать что-то депутату, зрителям и себе самому. Не вышло. Ибо очевидно, что первый выхватил свой кольт и произвел выстрел быстрее, чем второй находил в гроссбухах своих доказательств нужные протоколы.

Классическая демагогия побеждает не только в беседе начальника с журналистом. Вы можете тоже быть начальником и занимать более выгодную позицию, но если вы не демагог, вы проиграете.

Помните брифинг претендентов в президенты Беларуси? Лукашенко против Кебича. Кебич: Скажите, Александр Григорьевич, а как вы собираетесь запустить заводы? Лукашенко: У нас, уважаемый Вячеслав Францевич, есть методы. Нужно обеспечить людей работой, сохранить рабочие места, не разбазаривать народное добро. А что делали вы?..

На это Францевичу остается только усиленно моргать. Ну, делать — не делал, но говорил ведь все время то же самое.

Вася и Зина смотрят все это по телевизору. Вася чешет затылок: А вот ведь как будет запускать — не ответил. Зина: Но хорошо же говорит, правильно...

Публику выигрывает тот, кто эффектно стреляет, а не тот, кто копается в томах с протоколами и предлагает публике думать, напрягать мозги, связывать аргументы и факты в причинно-следственные связи. Мясо демагогии всегда хорошо прожевано. Хоть и не нами.

О лукавстве Лукашенко написано много. Уже есть целые антологии этого лукавства и даже документальный фильм на 60 минут — «Обыкновенный президент». Но пока вы предлагаете публике целый час вникать в ваши доказательства и остроты, ЕМУ достаточно секунды, чтобы выхватить свой кольт и произвести очередной эффектный выстрел. Например, о том, что народ требует от него сталинской диктатуры.

Завтра, когда, к примеру, он репрессирует всю оппозицию и понастроит концлагерей, он заявит вам: Вы же сами этого хотели, вы, народ... Что тут скажешь? Что мы не народ? Или что народ не хотел? Доказательств так много, что нам никто не поверит. Ибо если доказательств много, то они наверняка слабые. Нужно только одно доказательство. Убийственное.

Кстати, о сталинской диктатуре. Последнее время в печати почти пересох недавний поток обличительных статей о сталинских преступлениях. Вернулось прежнее настроение — мол, при Сталине и порядок был, и в магазинах — почти коммунизм. Классическая демагогия снова берет этот мотив на вооружение.

Я снова сравниваю ситуацию с соседними балтийскими странами. В Литве, например, несколько траурных дней в году, когда вся страна вспоминает массовые отправки в Сибирь. Установлены памятники. Тема сталинщины не сходит с телеэкранов, раскрываются все новые факты и судьбы. Весь архив местного КГБ в Вильне превращен в научный архив геноцида. Приходи — изучай. Кстати, в Беларуси при Лукашенко архив КГБ перестал показывать даже обложки тех репрессивных дел. Замуровались наглухо. Словно чувствуют свою преемственность.

В принципе все триумфы Лукашенко базируются только на демагогии и лукавстве. А белорусская демократия еще не научилась «стрелять» в ответ. Здесь важно усвоить метод и тогда, избегая вранья, можно бросаться теми же «ядрами», махать таким же «ломом». Он говорит, что народ хочет сталинской диктатуры, мы говорим — а культура не хочет! Противится, знаете ли, культура... Мы же знаем, что народ вообще ничего не хочет, кроме как жить лучше. Просто — жить лучше.

Вот несколько важнейших приемов лукашенковской демагогии:

1. Не оспаривай оппонента. Завали его сразу же валом собственного словоблудия — о чем угодно. Главное, чтобы глаза горели и был соответствующий прижим в голосе. Представь, что в известном сравнении «с ножом на паровоз» паровоз — это ты.

2. Чаще употребляй имя оппонента. «Знаете, Света...», «А вы, Семен Петрович...», «Скажите, как вас звать»... Чтобы оппонент чувствовал свою потенциальную вину уже за то, что взялся спорить, и уже за то, что он такой больше всего. Это как в школе, когда называют твою фамилию и при этом добавляют: «к директору», — ты уже мандражируешь. Хотя, может быть, директор хочет тебя за что-нибудь и похвалить. Называние на людях — словно высвечивание человека, подчеркивание его с тем, чтобы после — зачеркнуть.

3. Употребляй всякие «извините», «я вам очень благодарен за ваш вопрос», «пожалуйста» и т.д. Это усыпляет бдительность оппонента, создает иллюзию твоей вежливости при том, что ты уже держишь руку у него на горле.

4. Умей убить оппонента неожиданным оружием. Понятно, что журналист может спрашивать у президента страны о его происхождении и т.д. Президент же, спрашивающий у журналиста о том же, стремится уничтожить его, поставив в несвойственное положение. Так было, например, во время интервью Лукашенко российскому журналисту Караулову. Президент, утомленный размышлениями о том, как его воспитывала мама, вдруг жалит: «Кстати, Андрей, а кто были ваши родители?» Что здесь скажешь? И о чем разговор?

5. Разговор всегда должен быть не о том или не совсем о том. Пусть оппонент запутается. Он — о высылке журналистов, а ты — о способностях телеоператоров. Он — о твоих родителях, а ты ему — о его. Пусть поищет аргументов, скажем, в справочнике по оптике, либо начнет лихорадочно перебирать, как ему представить собственных родителей в совершенно неуместной для этого ситуации, как выставить их на всеобщее обозрение, под сверхтребовательные камеры, направленные на тебя, на президента.

Несомненно, азы демагогии Лукашенко штудировал в совхозе. И это — особая тема — демагогия маленьких начальников — колхозно-совхозных председателей, тех, для кого величайшее наслаждение — унизить человека. Это даже не ленинский стиль и не геббельсовщина. Ибо колхозный пахан владеет не авторитарной, а абсолютной властью над людьми при том, что в целом в стране сохраняется видимость некоторой свободы и демократии.

Чтобы сегодня понять, к чему приводит абсолютная власть демагога, надо поехать в деревню. Отношение между людьми или, точнее, к людям, здесь такое же, как в муравьевские времена, сразу после восстания Калиновского. Вот когда хам ринулся на начальственные должности и получил неограниченную власть. Вот когда униженные без всякой меры крестьяне не могли и пикнуть, разве что донести на повстанцев... Но эта тема — нравы нашей современной деревни — для другой статьи.

Что касается классической демагогии, то, никуда не денешься, пора вводить ее отдельным предметом в университеты молодой белорусской демократии. Вместо классической филологии, например. Как говорят, против лома... Переспорить демагога также трудно, как убить дракона.

Провокации и провокаторы

В тюремных дневниках поэта Славомира Адамовича есть такое кредо: «Мы не поддаемся на провокации, мы их создаем сами».

Провокация — это жанр. Адамович провоцирует. Пишет стихотворение «Убей президента», попадает за это в тюрьму на 10 месяцев и становится наиболее известным современным белорусским поэтом. Протестуют *PEN*-центры, стихи переводятся на несколько европейских языков, Адамович по-английски — уже в Интернете, в Болгарии по-болгарски выходит его сборник... Я думаю: если бы не «Убей президента» и не тюрьма, всего этого не было бы. По крайней мере, сегодня.

Московские «Известия» печатают снимок — милиционеры ведут Адамовича в «воронок». Как заметил кто-то из читателей, слава ищет Славу. В Минске многие его не любят за то, что провокатор. А он, словно возвращает им это чувство, и называет свой стихотворный сборник — «Зваротныя правакацыі».

Провокация — это стиль жизни, общественное настроение — как запах ацетона, разлитый в воздухе. Провокация мысли, чувства, поступка. Главное — не заснуть, не втянуться в рутину, не замелькаться в толпе, не исчезнуть в истории и мире.

Провокация самой Беларуси — да оживи же ты! пробудись! сбрось свое одеяло, так похожее на саван. Разрыв между тупо-казенным единообразием БССР и живой жизнью европейской золушки-Беларуси настолько велик, что преодолеть его за короткое время эволюционно — не представляется возможным. А так хочется увидеть Беларусь нормальной, здоровой и белорусской, хотя бы увериться, что она такой действительно будет... Так хочется, что энергия мечты концентрируется в шок — в провоцирование.

Сколько уже писано-переписано о провокациях Лукашенко, чья политика — от лёзенского инцидента с простреленным лимузином до наездов на фонд Сороса — вся провокация. С другой стороны, сколько раз сказано о резких, провокационных выпадах З.Пазьняка.

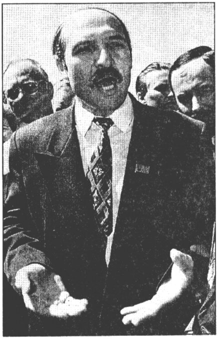
Но не только президент, лидер оппозиции и поэт творят у нас в жанре провокации. Сознательно или нет — этим живет вся нация. «Сталина на вас нет», — провоцирует тетка публику в трамвае. «Мужик, закурить не найдется!» — звучит мрачный окрик в темном переулке. Самый популярный товар, который ежедневно рекламирует белорусское радио — электрошокер Волман. Это как бы компенсация за непроведенную в экономике шоковую терапию. Покупайте Волман и шокируйтесь на здоровье...

Вся жизнь страны и народа становится более понятной, если увидеть ее сквозь призму всеобщей ориентированности на провокацию. Эпицентр этой жизни — шествие протеста. Мирное шествие. Я — один из них — знаю, что никто здесь не хочет драться с ОМОНом. Мы за то, чтобы нас выслушали, и только. У нас есть свое мнение насчет языка, символики и интеграции в Россию. Услышьте нас и учтите наше мнение. Вот и все.

Идет шествие... Шастают фронтовцы со своим традиционным: не поддавайтесь на провокации. Идут рядом провокаторы — многих здесь уже знают в лицо. Потом они дадут нужные показания... Вдруг четверо милиционеров вскакивают в толпу и начинают вытаскивать оттуда парня. В этом сюжете «не поддаваться на провокации» значит — отдать парня. Толпа не отдает. Возникает драка. Летят стекла в милицейском «воронке». Но выбивать стекло рукой неудобно. И на следующее шествие парень положит в карман камень. Так изменяется характер шествия. Мы уже не за то, чтобы высказать мнение. Мы — против вас. Так власти провоцируют движение сопротивления.

Камень в кармане демонстранта означает новый этап возрожденческого движения. Послепровокационный. Там уже нет места для провокаций, там они уже сработали. Там — открытое противостояние — лицом к лицу. Но это, пожалуй, будет завтра...

До сих пор же белорусское движение еще провоцирует су-

Переспорить демагога так же трудно, как убить дракона.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

СВАБОДА
22 красавіка 1997 г., № 43

ПОЛОЖИЛ НА ЛОПАТКИ

ществовать на том этапе своего развития, который можно назвать провокационным. Возрожденцы провоцируют почти безжизненное тело нации, оккупанты провоцируют возрожденцев, журналисты провоцируют зарубежное общественное мнение. Все кого-нибудь провоцируют. Процесс этот тянется уже полтораста лет, ибо не развивается, а каждый раз при новых обстоятельствах возобновляется снова.

Когда-то, в самом начале, саму белорусскую идею называли с разных сторон то польской интригой, то большевистской аферой. Кастуся Калиновского выдал провокатор. Позже — нашенивская публика — была насквозь пронизана тем, что сегодня называют «стремопатией», а сама газета с особенной дотошностью описывала все перипетии дела известного провокатора Азефа. После — БССР, сталинские времена. Там каждый сам подозревал в себе шпиона, саботажника и кулака. Лукаш Бенде — наиболее яркое имя провокатора тех лет в литературе. В Западной Беларуси Бронислав Тарашкевич распространяет предвыборные призывы против некоммунистических белорусских организаций. Призывы начинаются словами: «Кто не хочет провокаторов...» — голосуйте, мол, за коммунистов. Фабиан Акинчиц откликается на это целой брошюрой, которая так и называется — «Провокация белорусского народа»... Войну и послевоенное время я опускаю. Тут еще очень долго историки будут отделять зерно от плевел. Наконец, 80-е годы. Первые студенческие спевки. Первые патриотические суполки. Почти все разговоры в кулуарах — о том, кто среди нас стукач. И это были не преувеличенные страхи. КГБ действительно «пасло» и «Майстроўню», и «Тутэйшых», и «Талаку», и БНФ — как своих стратегических «клиентов». Ведь они проходили в разряде — организации...

Только после куропатских «Дедов» в 88-м, когда дело дошло до открытого противостояния, «стремопатия» на несколько лет улеглась. Но этих лет не хватило, чтобы отвыкнуть от нее навсегда. И с приходом Лукашенко жанр провокаций вернулся — словно давняя мода — в обновленном виде. Чем еще, как не провокацией, была шумная, но безрезультатная борьба Лукашенко с коррупцией (из-за чего он и выбрался президентом).

Провокация стала примадонной двора, первой и в политике, и в экономике, и в культуре. Кто подружился с ней, тот поднимал свой рейтинг и шансы на большие карьеру и деньги. Все остальные — отваливались, ибо не той энергетики люди.

Провокация — самое эффектное, но совершенно непродуктивное средство. Иное дело — сколько во всем этом чьей-то воли, а сколько объективной заданности, судьбы нации и страны. Все же пропасть, которую должны преодолеть Беларусь и белорусы от самодовольного бэзэсэровского сна до деятельной цивилизованной жизни — слишком велика, чтобы ее можно было перескочить без стресса...

О Лукашенко когда-то в газете вспоминал его односельчанин. Мол, Саша был самым заядлым драчуном на танцах в деревенском клубе. Наверное, с тех времен он не изменился. Только сейчас выходит биться с целым народом, с Госдепартаментом США, с *НАТО*, с врагами интеграции в Москве. Причем провоцирует драку всегда сам. Но вот что здесь стоит учесть. Результат провокации для сегодняшней Беларуси не может быть однозначным. Не известно, сколько выходит плюсов, а сколько минусов.

Народ на провокации президента не поддается. Он сонливо соглашается со всем. Ну, хочешь такой флаг — ну, бери; ну, хочешь, чтобы мы не знали про бюджет и все такое — ну, ладно, мы и не претендуем... Не выходит народ биться с президентом. В понимании последнего это значит — поддерживает.

Какой поступит приказ — до последнего момента не знает никто.

Что касается зарубежья, то здесь при Лукашенко сделан огромный стрессовый шаг. О Беларуси говорят. Правда, говорят в основном об уличных столкновениях и нарушении прав человека, но это тоже этап. Беларусь зацепилась своими яркими телевизионными картинками в сознании миллионов людей. Можно себе представить, что в правительствах других стран сегодня штудируют историю ВКЛ и БНР. Откуда что взялось? Кто там пытается диктовать свои условия странам *НАТО*? Кто выбрасывает из страны американских дипломатов? Где это в тюрьмах сидят журналисты и поэты?..

Недавно мне пришлось отвечать на эти вопросы чешским тележурналистам. И я почувствовал, как надоело в сотый раз одними словами комментировать очередное шествие, побои, посадки и «феномен нашего президента». Будто это все, что я могу рассказать о моей стране. Чехи словно поняли это и спросили об истории Беларуси — о тысячелетней истории от самых начал.

Так уличные драки провоцируют интерес к нам — уже нормальный, позитивный. Но разве приехали бы в Минск те же чехи, если бы у нас все было просто нормально? Думаю, нет. Как не рвутся сегодня сотни журналистов в Чехию, где все нормально.

Но Чехия уже есть. Она уже прошла этап самостановления и самоутверждения. Мы — еще не прошли. И как только у нас не происходит очередная гадость — о нас забывают. Нет информационного повода. А для закрепления в информационном поле одних провокаций мало.

Сколько раз приходилось читать в независимой печати о том, что именно Лукашенко своими действиями спровоцирует создание полноценной белорусской нации. Так сказать, от противного. Если развивать этот сюжет, мы неизбежно придем к неразрешимому выбору — между независимостью и демократией. Когда первую будет воплощать диктатор Лукашенко, а вторую — либеральная Россия со своими реформами.

По одному из сценариев развития событий, либеральная, но от этого не менее имперская Россия, хочет заглотить Беларусь, представляя это как освобождение от диктатора. (Тут следует напомнить, что **ВСЕ** в истории присоединения Беларуси к России **ВСЕГДА** преподносились как освобождение нас от чего-либо.) Вот откуда может возникнуть выбор между независимостью и демократией. Когда Шейман на танке выедет на защиту суверенитета Беларуси, истинные сторонники независимости окажутся перед сложным выбором... Так выглядит абсолютно абсурдный, но, согласитесь, весьма белорусский сценарий.

И обнадеживает в этой ситуации вот что. Провокация — это лишь этап, который в развитии неизбежно должен быть преодолен. Рано или поздно в сельском клубе на танцах появляется другой боец, либо мужики собираются вместе и ставят задиру на место.

Новый этап национального возрождения, который начинается сегодня, отличается от прежнего как раз этим. Он и его герои не ориентированы на провокацию, ибо рождаются не в кулуарах бэзэсэровских суполок, а в открытом противостоянии режиму.

Дело в принципе

Можно ли всерьез анализировать субъектов политической жизни РБ, если у них, субъектов, нет принципов? Никаких действительно серьезных намерений, целей и представления о том, что и как должно быть. А есть только у кого напористая энергия, у кого — опыт других стран либо — понимание общечеловеческих ценностей... Поэтому ничто никуда не движется и все только ждут: кто внешнего воздействия, кто провидения, кто окончательного крушения экономики, например.

Жаль этих дней и лет, посвященных всеобщему ожиданию. Жаль жизни — большой и малой, которая не складывается, потому что нет под нею твердой основы. Нет принципов.

Лукашенко может разогнать шествие протеста, а может и не разогнать. Как он поступит, до последнего момента не знает никто. В том числе и он сам. Непредсказуемость — главная черта. И не она ли, кстати, обеспечила ему все его триумфы.

В картах всегда везет новичку, который еще не знает правил. И в белорусской поэзии мне приходилось встречать начинающих, которые удачно рифмовали, потому что... не знали языка. Правда, когда они овладевали предметом, их парадоксальная изобретательность иссякала, а сами они оказывались банальными графоманами. Тоже самое, кстати, и в картах. Тоже — в политике. Либо сформулируй принципы, либо с тобой перестанет считаться весь мир.

Похоже, «молодой президент» рассчитывал, что принципы придут сами, что они спрятаны где-то в подсознании и, когда понадобится, вылезут на поверхность, оформятся. Сегодня самое время им объявиться. Но нет. Нет принципов.

Чтобы почувствовать эту материю, стоит сравнить два праздника — два дня независимости. День 27 июля, когда была принята Декларация о суверенитете, не закрепился в сознании народа. Не успел. На последнем референдуме его перенесли на день освобождения Минска от немцев. Почему именно на этот — никто не знает. Теперь этот день будет называться Днем республики. Будто республика возникла с освобождением от немцев...

Суть дела в том, что такой праздник не назначается и не отменяется. Он — принцип. Назначай или отменяй Пасху, люди все равно будут ее праздновать. Будут ли в этом году отмечать 27 июля — неизвестно. Потому что непринципиально.

А вот День Воли 25 марта отмечался 80 лет и будет отмечаться всегда, независимо от того, утвердит его очередная власть или нет. Здесь — принцип. Начало республики. Кстати, принцип так и переводится с латыни — начало.

Беспринципная деятельность — хаотична и результат ее — двоякий. Проводя последний референдум, Лукашенко, с одной стороны, укрепил свою власть, а с другой — подорвал собственную легитимность. Возможно, он уже действительно подбирает ключи к Кремлю. Символизируя собою устремление всех нас...

Его жена раздает интервью московским газетам. Она не думает, что и по ее словам будут судить о нас всех. Почему вы не появляетесь на официальных приемах вместе с мужем? — спрашивает ее «Комсомольская правда». «Мы считаем, — отвечает она, — что время пиршеств еще не пришло...» Она говорит: разве важно, как ты одет? То есть, она хочет сказать, что это непринципиально.

А вот российские демократы Боровой и Старовойтова на газетном снимке сжигают портрет Лукашенко. Ей богу, в любой другой стране любой гражданин бы возмутился. Мол этот все-таки наш, какой бы ни был, а те чужие. Это же в общепринятом понимании они нас, наш совокупный портрет палят со злорадным ехидством...

Но мое возмущение тоже непринципиально. Потому что я вспоминаю Титенкова, уничтожающего на крыше ЦК наш национальный символ. Тоже ведь не флаг рвет, а наше совокупное достоинство топчет.

Так одна беспринципность порождает другую, и ни к чему хорошему это не приводит.

Я думаю: есть ли еще хоть одна страна нашего региона или «формата», где бы первым, что бросается в глаза, была беспринципность? Россия? Но там все обусловлено интересами кланов. И это весьма жесткая обусловленность, принципиальная. Польша? Украина? Чехия?.. Везде действуют причинно-следственные связи, интересы, везде дает о себе знать законодательство. И только у нас...

Бывший секретарь российской полозковской компартии Иван Антонович становится министром иностранных дел независимой Беларуси. Лукашенко вдруг приглашает в живой телеэфир Юрия Хадыку, хотя после всего, что сказано президентом в адрес БНФ, их встреча может происходить только у расстрельной стены.

Образцово-показательная беспринципность — две палаты президентского собрания. Никто не дискутирует, все согласны. Люди на кормлении. Они прекрасно понимают, что никакие они не политики и что их срок предрешен от начала. Следовательно, единственная их забота — набрать, пока не разогнали, жилья, денег, должностей...

Принципы и интересы обычно занимают святое место. Если нет своих, приходят чужие. Лукашенко сконцентрировал в своих руках всю субъектность Беларуси и теперь с этим капиталом включается в политические игры России. Рано или поздно субъектность придется выставить на кон. Но час икс все не настает.

В понимании президента он — игрок первой лиги, фаворит, приглашенный в сборную страны. Сказать о том, что он уходит, в своей команде пока неудобно. И он тянет паузу. Но и все свои возможности в этой команде он уже исчерпал (он это давно понял). Только вот и те — в сборной — все что-то медлят с окончательным приглашением. Поэтому все, что происходит здесь — уже непринципиально, а там — еще непринципиально.

Жалко страну. Мы сегодня вынуждены копаться в непредсказуемых мотивациях Лукашенко потому, что все другие политические субъекты, от кого можно было бы ждать изменения ситуации, исчезли, пропали.

Это произошло в конце прошлого года.

Тогда Лукашенко, многократно нарушив Конституцию страны и проигнорировав избранный народом и признанный в мире парламент, создал в стране ситуацию двоевластия. С одной стороны остался он со своим нечестным референдумом, результаты которого не признал никто, кроме Москвы, с другой — законный Верховный Совет, Конституционный Суд, почти полный Кабинет министров, почти все политические партии...

Двоевластие болезненно для страны. Но само по себе оно не болезнь, а средство излечения. В нашем случае это средство вернуть страну в правовое поле, избежать диктатуры, оттенить хунту на фоне законной власти. У людей появился бы выбор.

В ситуации создания нового и опять же неконституционного союза России с одним из политических субъектов РБ, другой субъект этой страны — конституционный — получает все права на преодоление двоевластия и на международную поддержку. Так могла быть сохранена государственность.

Но, как видим, и государственность еще не стала для Беларуси принципиальной. Три спикера, один из которых — действующий, вместе с бывшими министрами возглавляют шествие оппозиции, получают омоновской дубиной по спине, попадают в кутузку, платят штрафы...

Расскажите кому — не поверят. Спросят: а где ваша законная власть? — В оппозиции...

Нечто совершенно похожее происходило в Литве в 1991-м. С одной стороны — законный Верховный Совет, с другой — коммунисты на платформе КПСС (читай, президент на платформе возвращения советских порядков и интеграции в Россию. Цели те же). Противостояние носило психологический характер. «Кто кого пересмотрит». Литовский ВС мог ведь просто выйти из здания парламента и стать оппозицией. Но они «держали взгляд» и кричали на весь мир, что хунта в их стране совершает переворот. Платформисты занервничали и погнали по улицам танки. ВС обратился к народу. У здания парламента собралось 300 тысяч человек. Так в стране установилось реальное двоевластие, которое длилось 9 месяцев — до августовского путча в Москве. Двоевластие установилось, но конец его был предрешен.

Тоже самое происходило у нас в конце прошлого года. Только наш ВС вышел из своего здания, и спикер призвал народ... разойтись.

Вы скажете, что если бы они заявили на весь мир о своей законной субъектности в стране, если бы рядом с вертикалью воссоздали систему советов, если бы собрали на площади 300 тысяч народа и т.д. — если бы они все это сделали, то Лукашенко сразу же свернул бы им голову?

Кто знает... Но это была бы уже совсем другая история. Здесь же дело не в этом. Как говорит один мой коллега, права не просят, их берут. Вот в чем дело. Дело в принципе.

Авторский перевод с белорусского.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Уладзімір АРЛОЎ, Генадзь САГАНОВІЧ

Дзесяць вякоў беларускай гісторыі

Старажытныя беларускія княствы

Каля 1186. Створана «Слова пра паход Ігаравы»

Створанае восем стагоддзяў таму «Слова» заслужана называюць перлінаю славянскай паэзіі. Гэтая натхнёная песня — палымяны пратэст супроць княскіх усобіц і заклік да яднання перад пагрозаю нашэсця ўсходніх качэўнікаў — знаходзіцца ля вытокаў беларускай, украінскай і расейскай літаратур.

Асноваю «Слова» стала апісанне рэальных падзей, звязаных з барацьбою ўсходніх славянаў з полаўцамі. Аб'яднаныя дружыны на чале з кіеўскім князем Святаславам Усеваладавічам атрымалі над ворагам бліскучую перамогу. У наступным, 1185 годзе, меў адбыцца новы супольны паход на «паганых». Аднак увесну, не чакаючы суседзяў, ноўгарад-северскі князь Ігар Святаславіч, які не ўдзельнічаў у папярэднім паходзе, наважыўся самастойна пашукаць удачы са сваёй дружынаю. Па дарозе князь убачыў сонечнае зацьменне. Гэта было дрэннай прыкметаю, шмат хто з воінаў успрыняў яго як пагрозлівае папярэджанне. Аднак маладосць, храбрасць, прага адпомсціць полаўцам за іх разбойныя напады не дазволілі князю павярнуць назад.

Адчайны намер князя Ігара завяршыўся трагедыяй. У глыбіні стэпу нешматлікае Ігарава войска трапіла ў акружэнне і, нягледзячы на гераічны супраціў, было разбітае, а сам князь трапіў у палон. Гэта падштурхнула полаўцаў да новых набегаў на славянскія землі. Кіеўскі летапісец сцвярджаў, што Ігар «отвориша ворота на землю Рускую поганым».

Невядомы аўтар «Слова» вядзе сваё апавяданне не як старанны летапісец, а як мастак. Ён парушае храналагічны парадак падзей, па-майстэрску малюе цэлую серыю яскравых эпізодаў жыцця і разам з тым разважае пра мінулае роднай зямлі, трывожыцца за яе прышласць. Паэтычны расказ пра паход князя Ігара перарастае ў роздум пра лёс роднай зямлі. У ім гучыць заклік да князёў спыніць сваркі і бясконцую дзяльбу Радзімы, каб паспяхова процістаяць варожай навале.

Яраслававы ўсе ўнукі
і Ўсяслававы!
Абнізце сцягі свае зрэджаныя,
схавайце мячы свае
вярэджаныя.
Выпалі вы з дзедаўскай
славы, як сокалы голыя.
Бо вы сваімі крамоламі
пачалі наводзіць паганых
на зямлю Рускую,
на Ўсяслававу нажыць. *

Славуты полацкі ўладар Усяслаў Чарадзей згадваецца ў творы неаднаразова. Аўтар шчыра захапляецца ім, бачыць у гэтым князі мудрага палітыка і таленавітага ваяводу, які праз усё жыццё пранёс вернасць сваёй Полацкай дзяржаве. Разам з тым князь і надзелены незвычайнымі здольнасцямі чараўніка.

Усяслаў-князь людзям чыніў
суды,
радзіў князям гарады,
а сам уночы ваўком рыскаў,
з Кіева паспяваў да пеўняў
да Тмутараканя,
Хорсу вялікаму шлях перацінаў.
Яму ў Полацку пазвоняць
ютрань рана
ў званы ў святое Сафіі,
а ён той звон чуе ў Кіеве.

Апавядаючы пра няшчасці роднай зямлі, аўтар «Слова» падае надзвычай трагічны малюнак бітвы на Нямізе, дзе, адстойваючы незалежнасць старажытнабеларускай дзяржавы, полацкія дружыны сустрэліся з войскам князёў Яраславічаў.

На Нямізе галовы сцелюць
снапамі,
харалужнымі малоцяць цапамі,
жыццё кладуць на таку
злюцела,
веюць душу ад цела.
Нямігі крывавыя берагі
не збожжам былі засеяны
зноў –
засеяны косцьмі рускіх сыноў.

Добрае веданне аўтарам «Слова пра паход Ігаравы» мінулага Полацкага княства, заклапочанасць яго лёсам, спагада да самага славутага з Рагвалодавічаў наводзяць на думку, што геніяльны паэт меў цесныя сувязі з крывіцкай зямлёю, а магчыма, і быў народжаны ёю. Такое меркаванне неаднаразова выказвалася даследнікамі «Слова» пачынаючы з XIX стагоддзя. Старажытнага песняра лічылі нашым земляком Уладзіслаў Сыракомля, Максім Багдановіч, Вацлаў Ластоўскі, Уладзімір Пічэта ды іншыя беларускія літаратары і гісторыкі.

Незвычайнае падабенства ідэяў «Слова» да тых, што выказаны ў спеўным цыкле XII стагоддзя пра Еўфрасінню Полацкую, дазваляе казаць пра верагоднасць знаёмства паэта з яго выдатнай сучасніцай.

«Трудная аповесць» пра князя Ігара створаная высокаадукаваным чалавекам, несумненна блізкім да найвышэйшых сфераў тагачаснага грамадства, які тым не менш застаецца носьбітам народнага, яшчэ дахрысціянскага светаўспрымання. Асабліва яскрава гэта выяўляецца ў апісаннях прыроды, што жыве з людзьмі адным жыццём, дапамагаючы ім і папярэджваючы пра небяспеку.

Тады князь Ігар уступіў у залатое стрэмя
і паехаў па чыстым полі.
І заступіла шлях яму сонца
сляпое,
ноч разбудзіла птушак
стогнамі навальніцы,
свіст звярыны прачнуўся,
дзіў паспеў прахапіцца...

Паэт няраз згадвае Стрыбога, Дажбога і іншых даўнейшых паганскіх багоў. Цікава адзначыць, што менавіта ў Полацкім княстве пазіцыі паганства пасля афіцыйнага хрышчэння былі параўнальна з іншымі ўсходнеславянскімі землямі найбольш моцнымі. Своеасаблівае двоеверства існавала тут нават у вялікакнязеўскім асяроддзі.

«Слова» было адкрытае пры канцы XVIII стагоддзя. Наш зямляк Адам Міцкевіч сказаў пра гэты твор так: «Паэма пра Ігара заўсёды будзе народнай і актуальнай». «Слова» дзесяткі разоў перакладалася на сучасныя славянскія і неславянскія мовы. Першыя поўныя пераклады на беларускую належаць пяру Янкі Купалы і Максіма Гарэцкага. Купала здзейсніў таксама адзін з найлепшых у славянскім свеце вершаваны пераклад «Слова». Таленавіта і вельмі блізка да арыгінала пераўвасобіў старажытны твор па-беларуску Рыгор Барадулін.

У. А.

**«Слова» цытуецца ў перакладзе Рыгора Барадуліна.*

Князь Ігар. Гравюра мастака Г.Паплаўскага.

1216. Смерць полацкага князя Валодшы

Доўгі час і ў навуковай, і ў мастацкай літаратуры гэтага князя называлі Уладзімірам. Ні раней, ні пазней Уладзіміраў у полацкай дынастыі не было: пасля крывавага Рагнедзінага вяселля Рагвалодавічы не называлі сыноў імем ворага. Нялюбаснае палачанам князеўскае імя пайшло гуляць па кнігах з напісанай на лаціне ў XII стагоддзі «Хронікі Лівоніі». Яе аўтар Генрых Латвійскі нязменна называе полацкага ўладара каралём Вальдэмарам, і гэтае найменне заўсёды перакладалі як князь Уладзімір. У сваім даследванні «Старажытная Беларусь» гісторык Мікола Ермаловіч давёў, што напраўду «караля Вальдэмара» звалі Валодшам.

Ён займаў полацкі пасад трыццаць гадоў і ўвесь гэты час мусіў амаль бесперапынна змагацца з наступам нямецкіх рыцараў. У 1186 годзе, калі пачалося Валодшава княжанне, у Полацак разам з нямецкімі купцамі прыплыў на караблі каталіцкі манах Мейнард. Праз тлумача ён прасіў у князя толькі аднаго: дазволу прапаведваць слова Божае ў падуладнай Полацку зямлі паганцаў-ліваў, што жылі на нізавіне Дзвіны. Валодша, не хочучы псаваць добрых гандлёвых сувязяў з нямецкімі гарадамі, даў манаху згоду.

Гэта была буйная палітычная памылка. Пачаўшы хрысціць ліваў паводле лацінскага абраду, Мейнард зрабіўся біскупам і разгарнуў у вусці Дзвіны будаўніцтва замкаў. Немцы сталі адбіраць у ліваў зямлю. Пры наступніку Мейнарда біскупу Бяртольдзе рымскі папа абвясціў адпушчэнне грахоў усім, хто нашые крыж і пойдзе служыць у біскупава войска на беразе Варажскага мора. Вайна ў Лівіі была прыраўнаваная да крыжовых паходаў у Палестыну.

Імкнучыся аднавіць уладу над сваімі старадаўнімі даннікамі ў Ніжнім Падзвінні, Валодша неаднаразова выпраўляўся ў паходы на рыцараў, аднак баланс сілаў быў не на карысць Полацка. Спачатку мусіў спаліць свой горад і ісці з дружынаю ў свет полацкі васал князь Вячка, што ўладарыў у Кукенойсе. Затым войска рыжскага біскупа Альберта ўзяло другі апорны пункт палачанаў у балцкіх землях — горад Герсіку, дзе кіраваў Усевалад з роду Рагвалодавічаў. Каб вярнуць захопленых немцамі жонку і дзяцей, а таксама вялікі палон, князь Усевалад прызнаў сябе васалам Рыгі.

У пачатку 1216 года ў Полацак прыйшлі паслы ад эстаў, якія прасілі крывіцкага князя ісці на Рыгу, а самі абяцалі паўстаць і цясніць ліваў і летаў, што выступалі ўжо на баку немцаў. Валодша разлічваў выкарыстаць варажнечу паміж біскупам Альбертам і створаным на захопленых немцамі прыбалтыйскіх землях Ордэнам мечаносцаў. Князь спадзяваўся на дапамогу аўкштотаў і Пскова з Ноўгарадам, над якімі таксама навісла пагроза нямецкага наступу, аднак пскавічы і ноўгарадцы, узгадаўшы былыя крыўды, удзельнічаць у вайне адмовіліся.

Пячатка рыжскага біскупа Альберта.

Пачатак паходу князь прызначыў на травень, калі падсохнуць дарогі. У Полацак сабраліся палкі з удзельных княстваў. Пешыя ратнікі, прашчнікі і лучнікі павінны былі рухацца далей на плытах і стругах, конная дружына — сухазем'ем.

Адстаяўшы з дружынаю ютрань у Сафіі, вялікі князь Валодша першы ўзбег па сходах на княжы струг і павярнуўся тварам да Полацка. Бераг быў чырвоны ад шчытоў. Травеньскае сонца грала на шаломах ратнікаў, што стаялі пад шматкалёрнымі сцягамі і белымі харугвамі. «Слава! Слава!» — крычаў бераг. Але не паспела аціхнуць над Дзвіною водгулле, як полацкі валадар на вачах княгіні, малалетніх сыноў Барыскі ды Глеба і ўсяго горада схапіўся аберуч за слямгу і пачаў асядаць на памост.

Так загадкава абарвалася жыццё князя Валодшы.

Летапісец рыжскага біскупа Генрых не насмеліўся запісаць у сваёй хроніцы, што полацкага князя пакарала неба. Відаць, біскуп сам страшыўся кары за грахі і не хацеў, каб згадка пра іх дайшла да будучых пакаленняў.

У 1216 годзе немцы дамагліся свайго. Абезгалоўленае войска ў паход не пайшло. Дарэмна ў князеўскай вотчыне за Барысавым каменем грузілі на караблі грозныя каменямёты. Дарэмна чакала герсіцкая дружына. Марна ўглядаліся з наддзвінскіх хвояў у рачную далячынь дазорцы аўкштотаў.

Ужо ў год смерці полацкага князя вялікі атрад мечаносцаў і рыцараў біскупа Альберта напаў на Ноўгарадскую зямлю. Праз колькі гадоў былы князь Кукенойса Вячка загінуў у рукапашнай, баронячы ад крыжакоў горад Юр'еў (цяперашні Тарту, дзе сёння імем адважнага князя з роду Рагвалодавічаў названая вуліца).

Палітычная сітуацыя штурхала Полацак і Ноўгарад да альянсу. У 1239 годзе ноўгарадскі князь Аляксандр Яраславіч вянчаўся з Аляксандрай, дачкой полацкага Брачыслава. Цяпер два княствы радніліся не так, як у часы Рагвалода і Рагнеды, не пад звон мячоў, а пад радасны дабравест. Разам з пасагам маладая княгіня везла абраз Багародзіцы, што прыслаў некалі ігуменні Еўфрасінні яе сваяк візантыйскі кесар Мануіл. Праўда, Аляксандр Яраславіч, якога яшчэ не звалі Неўскім, больш разлічваў не на цудадзейны абраз, а на сілу полацкіх палкоў, што няраз хадзілі на рыцараў.

У сечы на неўскіх берагах здабыў сабе вечную славу лоўчы князя Аляксандра палачанін Якаў. Узброены адным мячом, ён бліскуча вытрымаў бой з некалькімі дзесяткамі рыцараў і заслужыў асабістую князеву пахвалу. Мінулася яшчэ два гады, і побач з ноўгарадцамі і пскавічамі полацкія ратнікі, што разам з віцяблянамі складалі траціну ўсяго войска, насмерць стаялі каля Варонінага Каменя на Чудскім возеры. Пасля Лядовага пабоішча яны супольна гналі палонных тэўтонаў да Пскова, а адтуль павярнулі на радзіму, у Полацак.

У той дарозе, каля вясёлых вечаровых вогнішчаў, старэйшыя векам дружыннікі неаднойчы згадвалі Валодшу і верылі, што князь, які так і не пусціў захопнікаў на крывіцкія землі, бачыць усё з захмарных высяў і радуецца цяпер разам з імі.

Полацкія воіны яшчэ няраз святкавалі перамогу над захопнікамі з захаду. Разам з летувісамі, латышамі і эстамі яны ўшчэнт разбілі крыжакоў ля возера Дурбэ ў 1260 годзе. Праз два гады палачане дапамаглі пскавічам і ноўгарадцам прыступам узяць Юр'еў. Але гэта былі апошнія старонкі гісторыі магутнай Полацкай дзяржавы. Пад Юр'еў нашых продкаў вадзіў ужо не Рагвалодавіч, а князь Таўцівіл.

У. А.

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

Людзі нездарма баяцца камет

Цяпер, як вядома, каля Зямлі пралятае камета Хейла-Бопа. Даволі вялікі туманны хвост каметы відаць у заходняй частцы неба. «Візіт нябеснай госці» наводзіць на роздумы не толькі астраномаў, але і гісторыкаў і археолагаў.

У брытанскай газеце *Independent on Sunday* быў надрукаваны артыкул пад кідкім загалоўкам «Садом і Гамора былі знішчаныя каметай». Аўтар, грунтуючыся на выніках розных навуковых даследаванняў, дае сваю інтэрпрэтацыю біблейскай легенды пра знішчэнне гарадоў Садома і Гаморы нябесным агнём.

У прыватнасці, французскі археолаг Курці даследаваў пробы грунту з трох рэгіёнаў Блізкага Усходу і выявіў рэчывы, якія для нашай планеты неўласцівыя і сустракаюцца толькі на аб'ектах касмічнага паходжання — метэарытах. Геалагічным пародам, якія вывучаў Курці, амаль 4000 гадоў, а менавіта да гэтага часу Біблія адносіць смерць «грэшных гарадоў».

Праблемы зямных катаклізмаў, што прыйшлі з нябёсаў, будуць абмяркоўвацца на канферэнцыі, якая пройдзе ў Кембрыджскім універсітэце гэтым летам. Адзін з арганізатараў канферэнцыі, прафесар Пэйзер з універсітэта горада Ліверпуль, сцвярджае, што пагібель многіх цывілізацый у бронзавым веку мае незямныя прычыны і гэтаму ёсць археалагічныя пацверджанні. Прыкладна каля 2200 года да н.э. адначасова заняпалі Егіпецкае царства, шумерская цывілізацыя ў Месапатаміі і старажытная цывілізацыя ў даліне ракі Інд. Увогуле, па падліках навукоўцаў, у выніку катастроф з паверхні Зямлі знікла каля 40 вялікіх гарадоў, а зямныя катаклізмы кшталту землятрусаў ці вывяржэння магутных вулканаў не маглі закрануць адразу такія вялікія тэрыторыі.

Доктар Клюб, прафесар Оксфардскага цэнтра астрафізічных даследаванняў, лічыць, што «*у небе да гэтага часу ёсць вялікая небяспека для Зямлі, і людзі маюць рацыю, калі гэтага асцерагаюцца*». Вядома, людзі не могуць уплываць на касмічныя працэсы, не могуць змяняць час і траекторыю руху нябесных свяцілаў, але навука можа і павінна навучыцца прадказваць непажаданыя канфлікты з нябёсамі. Што ж да каметы Хейла-Бопа, то ад яе ніякіх непрыемных сюрпрызаў сучасныя астраномы не чакаюць.

Дзмітрый ДАРОХІН

Кампакт-дыск – герой рынку

Еўраамерыканскае агенцтва *Customers Research*, якое займаецца даследаваннем спажывецкага рынку, прызнала героем 1996 года кампакт-дыск.

Срэбны кружок, які ўжываецца для лічбавага запісу гукаў, зрокавых вобразаў і камп'ютэрных дадзеных, стаў на рынках Еўропы і Амерыкі сапраўдным лідэрам. У 1996 г. ва ўсім свеце прададзена ў 3,6 раза больш кампакт-дыскаў, чым за папярэдні год, а агульная колькасць іх перавысіла мільярд штук. Не толькі магнітная стужка, але нават і звычайныя камп'ютэрныя дыскеты не вытрымліваюць канкурэнцыі з больш даўгавечным і надзейным *CD*. За тую самую цану на кампакт-дыску сёння можна змясціць у дваццаць разоў больш інфармацыі, чым на дыскеце.

Аднак звычайнаму бліскучаму дыску на пяты наступае прадстаўнік малодшага пакалення кампактных носьбітаў інфармацыі. Адзін з лідэраў электроннай прамысловасці французскі канцэрн *Thomson* у 1997 г. запускае ў серыйную вытворчасць новае вынаходніцтва — відэакружэлку *DVD*, якая ў хуткім часе павінна замяніць сённяшнія відэакампакты. Дыск *DVD* мае надзвычай вялікую памяць — ад 4,7 да 17 гігабайт (для параўнання: звычайны відэа-*CD* можа запомніць толькі 650 мегабайт). На *DVD* можна запісаць да васьмі гадзін фільму з вельмі высокай якасцю адбітка і аб'ёмным стэрэафанічным гукам. Дарэчы, запіс гуку магчымы ажно на васьмі дарожках. Стандарт *DVD* дае магчымасць загадзя праграмаваць паказ відэафільма — так што вы можаце «выразаць» эратычныя або залішне драматычныя сцэны, калі праглядаеце фільм разам з дзецьмі. Але, бадай, найбольшую радасць *DVD* могуць прынесці аматарам спорту. На дыск адначасова запісваецца вобраз з розных камераў, — і заўзятар пасля можа ўбачыць гол, забіты ягоным любімым футбалістам, з васьмі розных пунктаў, ва ўсіх ракурсах.

М.Н.

Ну і бурбалкі!

Сямідзесяцігадовы Джон Кук вось ужо чатыры гады падарожнічае па Злучаных Штатах на старым школьным аўтобусе і арганізуе на пацеху дзецям незвычайныя прадстаўленні — выдзімае гіганцкія мыльныя бурбалкі.

Кук дасягнуў у гэтым своеасаблівым штукарстве нечуваных поспехаў. Раней самы вялікі мыльны пузыр удалося выдзьмуць жыхару Нью-Йорка Давіду Стайну ў 1988 г. — вясёлкавая бурбалка мела дыяметр 15 метраў. Пузыры Кука часам сягаюць фантастычных памераў — да 50 метраў у дыяметры. Ён выкарыстоўвае мыльны раствор (дакладны спосаб прыгатавання Джон трымае ў сакрэце) і капронавую рамку, прымацаваную да бамбукавай палачкі. Велічыня пузыра залежыць ад умоваў надвор'я: лепш за ўсё бурбалкі атрымліваюцца пры высокім атмасферным ціску, вільготнасці паветра 30—50% і невялікім ветры, які ўласна і выдзімае пузыры.

Прысядзьце на «кавалачак мастацтва»

Галандскі дызайнер Рэнэ Шлірэндрэхт знайшоў вельмі арыгінальны спосаб рэалізацыі свайго неўтаймоўнага натхнення, спалучыўшы прыгожае з фізіялагічна неабходным.

Ён заняўся роспісам... сядзенняў і накрывак для унітазаў. У сваёй «сантэхнічнай» калекцыі ён распрацоўвае як футурыстычныя матывы, так і вобразы сярэднявечнага жывапісу. Больш за ўсё Рэнэ ганарыцца серыяй, у якой выкарыстоўваюцца фрагменты славутых італьянскіх фрэсак. Адна штука ягонай мастацкай страсці каштуе 250–400 долараў.

Праўда, ёсць сур'ёзныя праблемы з продажам гэтых рэчаў. Уладальнікі эксклюзіўных мэблевых салонаў чамусьці сцвярджаюць, што творы Шлірэндрэхта пазбаўленыя густу. А гаспадары магазінаў з сантэхнічнай арматурай кажуць, што «прыбіральня — гэта не мастацкая галерэя». Але хіба яны разбіраюцца ў мастацтве? Упарты галандзец упэўнены, што ягоны зорны час абавязкова прыйдзе.

«Свінская» касметыка

Сучасная касметычная прадукцыя часта аказвае моцнае ўздзеянне на скуру чалавека. Вытворцы даводзяць, што вынік павінны быць карысным для здароўя, але як у гэтым пераканацца?

Нямецкія эксперты-хімікі трымаюць крэмы, адэкалоны, шампуні і іншую касметыку пад строгім кантролем, а дапамагаюць ім у гэтым... свіныя хвосцікі. Сапраўды, скура свінні па сваёй структуры, колькасці пораў і валасяных фалікулаў даволі падобная на чалавечую. Таму гамбургскія таксіколагі выкарыстоўваюць свіныя хвасты (адыходы у традыцыйнай мясной прамысловасці), каб устанавіць глыбіню і хуткасць пранікнення ў скуру розных кампанентаў касметыкі, а таксама эфект, які яны аказваюць на тканкі і клеткі.

Г.Ш.

Радыё вяртаецца з космасу

Да сярэдзіны 60-х гг. радыё было сродкам інфармацыі нумар адзін, пасля яго выцесніла тэлебачанне.

Многія рэгіёны ў Афрыцы, Азіі і Лацінскай Амерыцы дагэтуль застаюцца «белымі плямамі»: там няма (і часам немагчыма стварыць) сеткі эфірных рэтранслятараў. Аднак новыя лічбавыя тэхналогіі дазваляюць ажыццяўляць перадачу і прыём радыёсігналаў непасрэдна са спадарожнікаў, прычым без выкарыстання груваcткіх антэн-«талерак». Навукоўцы з нямецкага *Fraunhofer-Institut* распрацавалі партатыўны радыёпрыёмнік новага пакалення, які дазваляе прымаць сігналы са спадарожнікаў, пры гэтым якасць гуку практычна не адрозніваецца ад гучання прайгравальнікаў кампакт-дыскаў.

Амерыканская *WorldSpace Corporation* ухапілася за ідэю і ў 1998 годзе плануе запусціць тры спецыяльныя спадарожнікі-рэтранслятары. Праз іх мяркуецца перадаваць сотні аўдыёпраграм на розных мовах, якія змогуць слухаць амаль 4 мільярды людзей.

Калі на зямлі не спіцца...

Амерыканская авіякампанія *Mile High Adventures* прапануе кліентам вельмі пікантную паслугу.

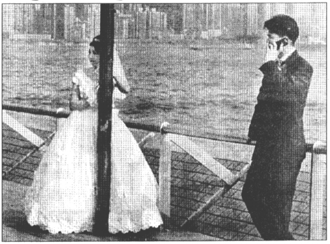
На борце невялікага самалёта кліентаў чакае бутэлька добрага шампанскага, шакалад, спакойная меладычная музыка і... шырокі мяккі ложак. Рамантычны палёт на вышыні 1.600 м над Лос-Анджэлесам працягваецца гадзіну і каштуе 429 долараў. У рэкламным буклеце пазначана, што сервіс разлічаны на двух пасажыраў, але — «магчымыя варыянты». Натуральна, за дадатковую плату.

М.Н.

Праз 10 тыдняў тут будзе Кітай

На браме перад палацам губернатара Ганконга яшчэ вісіць герб Злучанага каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі. Перад афіцыйнымі будынкамі яшчэ лунаюць брытанскія сцягі, а ў краме вам дадуць рэшту манетамі з профілем Яе Вялікасці Елізаветы II. Але чым бліжэй дзень 30 чэрвеня, тым менш застаецца знакаў Брытанскай імперыі — яны паволі знікаюць з паштовых марак, пячатак пагранічнікаў, з назваў школ, клубаў, паркаў.

Каралеўская абсерваторыя — метэаралагічны цэнтр, які прагназуе надвор'е ў Ганконгу, — недаўна змяніла назву на Ганконгскую абсерваторыю. Пакуль што нязменнымі засталіся назвы вуліц — Прынца Эдварда, Каралевы Вікторыі, Морысана, Велінгтона... Але і на іх, відаць, прыйдзе час. Праз дзесяць тыдняў законы і парадкі тут будзе дыктаваць Пекін. Паўтара стагоддзя брытанскага панавання ў Ганконзе адыдуць у гісторыю. Палац губернатара апусцее — хутчэй за ўсё ў ім зробяць музей. Новы «губернатар» Тунг Чыгуа, які з 1 ліпеня будзе выконваць функцыі кіраўніка Спецыяльнага адміністратыўнага раёна Ганконг Кітайскай Народнай Рэспублікі, заявіў, што ягонай нагі не будзе ў старым будынку.

Пакуль што жыццё ў Ганконгу істотна не змянілася: людзі ўвесь час спяшаюцца, занятыя працай, клопатамі пра дом, сям'ю, дзяцей. Штохвіліны ў кожнага ў кішэні, партфелі або дамскай сумачцы звоніць сотавы тэлефон.

Іншаземцаў больш і больш

На фешэнебельны марскі лайнер *Queen Elizabeth 2* села 18 брытанцаў, якія працавалі ў тутэйшай адміністрацыі. Гэта — апошняя група людзей, якія афіцыйна скарысталі дадзеную законам магчымасць вяртання з калоніі ў метраполію. Увогуле ж, у іміграцыйнай службе Ганконга сцвярджаюць, што няма ніякіх падставаў гаварыць аб уцёках людзей. Наадварот, брытанцаў і іншых іншаземцаў прыязджае больш, чым ад'язджае. Тыя, хто хацеў выехаць, зрабілі гэта яшчэ ў 1989 годзе, калі ў Пекіне ўлады расстралялі мірную студэнцкую дэманстрацыю і многія жыхары Ганконга палічылі за лепшае забяспечыць сабе спакойную будучыню ў Еўропе, ЗША, Канадзе, Аўстраліі. Сапраўды, у 1991 г. у Ганконгу заставалася толькі 16 тысяч брытанцаў, у 1994 г. было ўжо 23 тысячы, а летась лічба ўзрасла да 34 тысяч! На сённяшні дзень у Ганконгу пастаянна пражывае амаль паўмільёна іншаземцаў, пастаянна расце колькасць замежных фірмаў.

Ці ў гэтым праяўляецца давер да камуністычнага Кітая, які неўзабаве пачне кантраляваць Ганконг? Бадай, не. Людзей з розных краін Ганконг вабіць тым, што тут можна хутка зарабіць немалыя грошы, што ўмовы і варункі для бізнесу ці не самыя лепшыя ў свеце. Нягледзячы на тое, што над Ганконгам збіраюцца хмары няпэўнасці (як няпэўная будучыня Кітая ўвогуле), пакуль Ганконг яшчэ застаецца адной з самых канкурэнтаздольных і свабодных для прадпрымальніцкай ініцыятывы эканамічных сістэм свету. «Пачакаем — пабачым», — гавораць іншаземцы ў Ганконгу. Зрэшты, яны маюць у кішэні самы лепшы страхавы поліс — пашпарты сваіх краін, куды заўсёды змогуць вярнуцца.

Большасць з 6 мільёнаў кітайцаў, якія жывуць у Ганконгу, такой гарантыі не маюць. Зрэшты, ім бы папросту не хапіла грошай, каб куды-небудзь з'ехаць. Пакуль што іхняе жыццё ідзе звычайным ходам — яны занятыя працай, домам, дзецьмі. У кожнага штохвіліны ў кішэні, партфелі або дамскай сумачцы звоніць сотавы тэлефон (звычайных кабельных тэлефонаў тут ужо амаль няма). На вуліцах — натоўпы, у крамах — натоўпы, у метро — натоўпы. Горад можна параўнаць з гіганцкім мурашнікам. Штохвіліны ў аэрапорце прызямляецца самалёт, кожныя пяць хвілін прыплываюць і адплываюць караблі пад самымі рознымі сцягамі, гатэлі і рэстараны трэскаюцца па швах. Беспрацоўя ў Ганконгу практычна няма, але за фасадам звычайных штодзённых клопатаў хаваецца страх.

Плошча	1.074 кв.км	Сталіца	Вікторыя (1,2 млн.)
Насельніцтва	6,1 млн.	ВУП	27.040 USD/чал.
Мовы	англійская, кітайская	Беспрацоўе	< 2%

Галоўнае – каб далі зарабіць

Сацыялагічныя даследаванні, праведзеныя ў лютым 1997 г., паказалі, што сярэднестатыстычны жыхар Ганконга больш за ўсё баіцца карупцыі. 72% апытаных упэўненыя, што з прыходам кітайскіх уладаў карупцыя ў дзяржаўных структурах стане татальнай. Многія лічаць, што фактычную ўладу ў Ганконгу будуць мець «чырвоныя князькі» — гэта значыць дзеці і ўнукі партыйных босаў Кітая, для якіх закон не пісаны. Больш за палову рэспандэнтаў таксама баяцца, што бедны (калі не сказаць — жабрацкі) Кітай захоча вырашыць свае праблемы за кошт развітога і адносна багатага Ганконга.

Увогуле, у эканамічным плане Ганконг з'яўляецца вельмі прывабным набыткам для Пекіна. Невялікая калонія за час панавання брытанскай кароны сталася адным з яе дыяментаў — бадай, ці не самым каштоўным. Гадавы даход на душу насельніцтва тут большы, чым у Вялікабрытаніі, і складае амаль 25 тыс. долараў, у той час як у мацерыковым Кітаі — некалькі соцень.

(Працяг на стар. 8)

© PDF: Kamunikat.org 2010 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2010

СПОРТ

Упершыню!

ХАКЕЙ: ХОРАМ СКАЗАЛІ *А*!

Збылася мара беларускіх заўзятараў — нацыянальная зборная нашай краіны перамагла на чэмпіянаце свету ў групе В і заваявала права выступіць у наступным сезоне ў вышэйшым дывізіёне сусветнага хакея разам з камандамі Чэхіі, Канады, Швецыі, Фінляндыі, Расіі, Германіі, ЗША... Гэта ўжо другі трыумф нашых хакеістаў ў гэтым годзе: у лютым яны заваявалі пуцёўку на Зімовую Алімпіяду-98 у Нагана.

Поспех майстроў хакея вельмі дзіўны на фоне дэградацыі іншых калектыўных відаў спорту — футбола, баскетбола, гандбола, валейбола. Яго карані трэба шукаць у застойных гадах, калі ў Мінску быў пабудаваны Крыты каток і на яго базе адкрыта хакейная школа «Юнацтва». Юнацкія каманды школы не раз у спаборніцтвах з аднагодкамі з маскоўскіх ЦСКА, «Дынама», «Спартака» станавіліся чэмпіёнамі і медалістамі першынстваў СССР. І цяпер у камандзе-пераможцы групы *В* большасць — выхаванцы «Юнацтва», хаця сама школа перажывае цяжкія часы.

Трэба аддаць належнае і кіраўніцтву Федэрацыі хакея (прэзідэнт Леў Кантаровіч), і трэнерскаму трыо (Анатоль Варывончык, Уладзімір Мелянчук, Міхаіл Захараў), якія змаглі сабраць пад сцягам зборнай таленавітых беларускіх хлопцаў, які выступаюць у клубах Беларусі, Расіі, Швецыі, Фінляндыі, Чэхіі, Іспаніі, Даніі, Германіі, ЗША, Польшчы, аб'яднаць іх пераможнай ідэяй і матэрыялізаваць яе.

Вырашальнай для канчатковага поспеху стала цяжкая перамога ў першым матчы з Швейцарыяй. Вельмі ж няўпэўнена дзейнічалі варатары (у першым перыядзе — Шумідуб, у другім — Емяльянаў). Адкрыўшы лік, беларусы хутка апынуліся ў становішчы, калі трэба адыгрывацца. Вось як мянялася становішча ў гэтым фантастычным па напружанні матчы: 1:0; 1:1; 1:2, 2:2, 2:3 (першы перыяд), 2:4; 3:4; 3:5 (другі перыяд); 4:5; 5:5; 6:5!

Упершыню на чэмпіянаце наша каманда дастойна адпрацавала заключную трэць матча.

Пасля таго, як Казахстан і Польшча згулялі ўнічыю, у апошніх двух матчах нашым дастаткова было зрабіць нічыю. Перамога ж над Аўстрыяй — 6:4 — падаравала беларусам жаданае першае месца, гульня з брытанцамі — не больш чым фармальнасць.

У папярэднім нумары памылкова быў паведамлены вынік матча Польшча — Аўстрыя. Польшча прайграла — 4:6. А ў шостым туры былі зафіксаваныя такія вынікі: *Казахстан — Данія — 6:4, Вялікабрытанія — Швейцарыя — 2:3, Польшча — Галандыя — 1:3.*

Становішча пасля шасці тураў

	Шайбы	Ачкі
1. Беларусь	42—19	12
2. Казахстан	26—18	9
3. Швейцарыя	24—20	7
4. Аўстрыя	20—20	6
5. Вялікабрытанія	26—16	5
6. Галандыя	18—33	5
7. Польшча	14—22	4
8. Данія	17—39	0

Значыць, група *А*?! Ды не зусім так! Палітычныя гульні з Масквой вельмі натуральна могуць прывесці да згубы суверэнітэту, і нам ужо ніколі не давядзецца ліць слёзы шчасця пасля перамогі зборнай Беларусі. Нікому не трэба тлумачыць, што такое нацыянальны гонар. Няўжо мы так проста развітаемся з ім?!

ПЛАВАННЕ: САМЫ ЛЕПШЫ БРАСІСТ СВЕТУ

Калі Аляксандр Гукаў, які няўдала выступіў у Атланце, стаў у снежні чэмпіёнам Еўропы ў плаванні на 200 м брасам, радасць суправаджалася сумневам: пасля Алімпіяды лідэры сусветнага плавання дазволілі сабе адпачыць, ды і Еўропа — не свет. Аднак і ў Гётэборгу (Швецыя) мінчанін не спасаваў. Напачатку ён стаў фіналістам на 100-метроўцы (праўда, вышэй 8-га месца не падняўся). Аднак 200 метраў Алесю заўсёды ўдаюцца лепш. Так і здарылася. У фінале пасля першай сотні метраў Гукаў плыў трэцім-чацвёртым, але нарошчваў тэмп і на фінішы выраваў вызначальныя толькі электронікай сотыя долі секунды ў расіяніна Андрэя Карнеева. Пераможны час мінчаніна — 2.09,25. Упершыню ў гісторыі беларускага спорту ў нас з'явіўся чэмпіён свету і Еўропы па плаванні.

Вельмі добра плыў і дэбютант турніру такога рангу Ігар Каляда з Гродна. Ён таксама перамог у фінале, але ў фінале групы *В*, дзе разыгрываліся месцы з 9-га па 16-е на дыстанцыі 400 метраў вольным стылем.

Лепш за іншых на чэмпіянаце выступалі аўстралійцы, якія заваявалі 8 вышэйшых узнагарод.

ФУТБОЛ: «ЛАКАМАТЫЎ» НАБІРАЕ ХУТКАСЦЬ

У апошніх матчах другога тура «Шахцёр» (Салігорск) прайграў дома МВКЦ (Мазыр) — 0:4, а мінскае «Тарпеда» перамагло магілёўскі «Трансмаш» — 2:0.

У трэцім туры цэнтральным быў матч «Дынама-93» (Мінск) — «Днепр» (Магілёў). Мінчане паставілі цяпер ужо былога лідэра на калені — 3:0. Бабруйская «Белшына» нанесла першую паразу брэстаўчанам — 3:1, а «Лакаматыў-96» (Віцебск) у трэці раз перамог з лікам 1:0, на гэты раз ФК Маладзечна. «Камунальнік» (Слонім) — «Тарпеда-Кадзіна» (Магілёў —1:1).

Астатнія чатыры сустрэчы адбыліся ў панядзелак увечары.

Пакуль жа наперадзе крочаць: *«Лакаматыў-96» — 9 ачкоў (пасля трох гульняў), «Дынама-93» — 7 (3), «Белшына» і «Днепр» — па 6 (3).*

СПАРТЫЎНАЯ ГІМНАСТЫКА: ВАНЯ ВЯРНУЎСЯ!

Абсалютны чэмпіён свету і Еўропы Іван Іванкоў вярнуўся на гімнастычны памост пасля 9-месячнага перапынку, вызванага траўмай ахілава сухажылля. На турніры ў Котбусе (Германія) ён выйграў практыкаванні на брусах і быў другім яшчэ на двух снарадах.

ТЭНІС: АНДРЭ АЖАНІЎСЯ

Супертэнісіст 26-гадовы Андрэ Агасі і 31-гадовая кіназорка Брук Шылдс павянчаліся ў суботу ў невялікім каліфарнійскім гарадку Мантэрэй. На вяселле запрасілі толькі самых блізкіх, такіх набралася каля 100 чалавек. Пасля гулянне маладыя адправіліся на курорт Стоўн-Пайн, дзе зарэзервавалі 12 раскошных віл.

Сямён ПЛОЦ

Праз 10 тыдняў тут будзе Кітай

(Пачатак на стар. 7)

Валавы ўнутраны прадукт (ВУП) Ганконга роўны чацвёртай частцы ВУП усяго вялікага Кітая. Сусветныя эканамісты са здзіўленнем гавораць аб прафесіяналізме ганконгскіх банкіраў, якія ператварылі калонію ў сапраўдную фабрыку па вытворчасці грошай і народжанні эмігацыі з прызнанымі фінансавымі цэнтрамі свету.

Аднак увогуле, амаль усе ў Ганконгу спадзяюцца, што камуністычныя кітайскія парадкі не закрануць іх прыватнага жыцця, звычак і традыцый. Жыхары Ганконга схільныя лічыць, што змены перш за ўсё будуць датычыцца палітычнай сферы і ідэалагічных сімвалаў, а ў штодзённым жыцці самае галоўнае — справы матэрыяльныя, эканамічныя аспекты. «Абы толькі новая ўлада не перашкаджала зарабляць грошы, астатняе неістотна», — такой пазіцыі прытрымліваецца абсалютная большасць.

У пэўнай ступені да выпрацоўкі такой пазіцыі спрычыніліся брытанцы. Амаль 150 гадоў яны сапраўды вельмі эфектыўна кіравалі Ганконгам у плане эканамічным, але пра палітычныя свабоды гаварыць асабліва не даводзілася. Дэмакратычная партыя Ганконга сфармавалася толькі ў 1994 г., і толькі аднойчы карэннае насельніцтва брытанскай калоніі магло непасрэдна ўдзельнічаць у парламенцкіх выбарах. Таму сярэднестатыстычны жыхар Ганконга не вельмі цікавіцца палітыкай: 74% апытаных кажуць, што ім усё роўна, хто стане начальнікам кітайскай адміністрацыі. Галоўнае, каб не пагоршылася эканамічнае жыццё, бо ў гэтым выпадку ажно 50% будуць шукаць магчымасць эміграцыі.

На лайнеры Queen Elizabeth 2 з Ганконга адплылі 18 брытанцаў, якія працавалі ў мясцовай адміністрацыі. Гэта апошняя група афіцыйных мігрантаў, якія вяртаюцца ў Англію марскім шляхам.

Мала гаварыць, многа зарабляць

Дасканалая эканамічная сітуацыя, у якой ніхто не павінен баяцца беспрацоўя, інфляцыі, росту падаткаў, становіцца для жыхароў Ганконга ідэяй фікс. Недзе ў глыбіні душы кожны адчувае, што так не будзе, — але не хоча пра гэта гаварыць. Большасць людзей пазбягае ўсякіх гаворак на палітычныя тэмы. У Ганконгу цяпер сапраўднае нашэсце журналістаў, аднак чыноўнікі, бізнесмены і проста людзі на вуліцах не хочуць даваць ніякіх каментарыяў або інтэр'ю. Хіба што адзін з самых багатых бізнесменаў Марцін Лі адкрыта крытыкуе Кітай і малюе будучыню ў змрочных фарбах, а група амбітных, але няўдалых кітайскіх прадпрымальнікаў сярэдній рукі карыстаецца выпадкам, каб пахваліць Пекін і загадзя атрымаць нейкія ачкі ў вачах заўтрашніх гаспадароў Ганконга. Астатнія лічаць за лепшае маўчаць — навошта нарывацца на непрыемнасці?

Такая «самацэнзура» з кожным днём усё мацней праяўляецца ў сродках масавай інфармацыі. Нават штодзённая газета *South China Morning Post*, якая за амаль 100 гадоў існавання набыла рэпутацыю аднаго з самых уплывовых і прэстыжных выданняў, больш не друкуе сатырычных карыкатур на вышэйшых кіраўнікоў Кітая і вострых каментарыяў да палітыкі афіцыйнага Пекіна. Рэдакцыя баіцца, што асцярожныя бізнесмены перастануць даваць рэкламу ў залішне «апазіцыйную» газету. Ці ў гэтым праяўляецца звычайны страх, ці дальнабачная асцярожнасць — сказаць цяжка. Як цяжка і прагназаваць, што станецца з Ганконгам і цэлым Кітаем праз дзесяць-пятнаццаць гадоў.

Будучы кіраўнік адміністрацыі Ганконга 59-гадовы Тунг Чыгуа нарадзіўся ў Шанхаі, атрымаў адукацыю ў Ліверпулі. Ён належыць да класа мясцовых прадпрымальнікаў, якія і зрабілі тое, што завецца ганконгскім эканамічным цудам.

Карнавал, феерверкі, шампанскае...

Аднак з пэўнасцю можна сказаць, што праз дзесяць тыдняў у Ганконгу будзе карнавал, якога яшчэ свет не бачыў. Але ўбачыць, пачуе, прачытае — пра гэта паставяцца 6 тысяч журналістаў, радыёрэпарцёраў, тэлеаператараў, якія 30 чэрвеня збяруцца ў Ганконгу, каб пасмакаваць *handover*, як лаканічна называецца англійску перадача ўлады Пекіну.

Плануюцца тэатралізаваныя шэсці па вуліцах, марскія парады паміж кантынентальным берагам і востравам Ганконг, гіганцкія феерверкі, банкеты, танцы, сотні тысяч бутэлек шампанскага.

Адной з асноўных імпрэзаў у праграме свята павінен быў стаць канцэрт рок-зоркі Элтана Джона на вялізным стадыёне. Жыхары кварталаў вакол стадыёна пачалі пратэставаць: маўляў, будзе шмат шуму і гэта парушыць іхні звычны лад жыцця. Гарадскія ўлады прапанавалі вельмі арыгінальнае вырашэнне канфлікту: спявак выступае без гукаўзмацняльнай апаратуры, а кожнаму слухачу выдаюць навушнікі — няхай атрымлівае асалоду індывідуальна. А каб узрушаная публіка не пляскала ў ладкі залішне гучна, кожнаму меркавалася выдаць пару белых баваўняных пальчатак. Элтан Джон пакрыўдзіўся на такія кітайскія вынаходніцтвы і адмяніў канцэрт.

А вось у афіцыйнай цырымоніі ніякіх надзвычайных зменаў быць не павінна: ужо вядомы папярэдні пратакол. 30 чэрвеня перад 6-й гадзінай вечара брытанскі губернатар Крыс Пэтэн канчаткова пакіне свой палац на Альберт Роўд. Роўна ў 18:00 на ваеннамарской базе Тамар на востраве Ганконг будзе ўрачыста спушчаны брытанскі сцяг — і гэта будзе сімвалізаваць канец панавання Брытанскай імперыі ў Ганконгу. А 9-й гадзіне вечара для чатырох тысяч запрошаных пачнецца грандыёзны банкет у канферэнцыйна-выставачным цэнтры, які спецыяльна будуюць для гэтай падзеі. А ў 23:30 у вялікім фае гэтага гмаху пачнецца ўласна цырымонія *handover*, якую будуць праводзіць, як чакаецца, прэзідэнт Кітая Цзянь Цзэмін і наступнік брытанскага трона прынц Чарльз. Роўна апоўначы, у першую секунду 1 ліпеня, Ганконг стане часткай Кітая.

Сёння ў Ганконгу многія радасна паціраюць рукі. Ад прыезду турыстаў, журналістаў, розных афіцыйных асобаў чакаюць вялікіх прыбыткаў. Кошты ў гатэлях на канец чэрвеня — пачатак ліпеня выраслі ўжо ў два разы, і тым не менш амаль усе нумары ўжо забраніраваныя. Няма сумнення, што іншыя цэны — у рэстаранах, крамах, таксі і г.д. — вырастуць таксама. Да пачатку ліпеня. А потым?

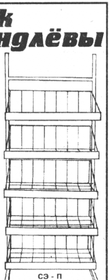
Падрыхтавала
Магдалена НЕПАКАЙ

КОШТЫ РЭКЛАМНАЙ ПЛОШЧЫ
ў газеце **СВАБОДА:**

у рэкламным	блоку	— **36000** руб./см²
на асобнай	паласе	— **44000** руб./см²
у тэлевізійнай	праграме	— **48000** руб./см²
на першай	паласе	— **120000** руб./см²

Форма аплаты — любая (у тым ліку і бартэр)
Даведкі па тэл. 236-89-40

Стэлаж гандлёвы

СЭ - П
195 × 70

Вытворчасць гандлёвых і складскіх стэлажоў па індывідуальных заказах

Тэл. (017) 236-24-41

РЕКЛАМА
НА ТРАНСПОРТЕ, В МЕТРО, ПРЕССЕ, НА ТЕЛЕВИДЕНИИ И РАДИО, РЕКЛАМНЫЕ ЩИТЫ
Разработка и производство рекламных листовок, плакатов, буклетов по умеренным ценам
Рекламное агентство ММ4
Тел./факс 236 - 24 - 41
Тел. 8 - 0172 - 100 - 253

© СВАБОДА Падпісны індэкс 63887 E-mail: edit@svaboda.minsk.by СВАБОДА ў Internet: http:\\www.gis.minsk.by Спасылка на газету СВАБОДА абавязковая Наклад 36.670
Нумар падпісаны ў друк 21.04.97 (15:00) Надрукавана на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка» (г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) ЛВ № 215 Заказ 295